

## QUERES,

4222 An autephatam intitus virginittis lueatit a puella prima ab alio corrupta, que communitur putabatur virgo?

R<sup>es</sup> affirmativa, Diana *part. 8. tract. 6. ref. 126. Taner. tom. 1. de matr. 2. qu. 41. Sanchez lib. 6. disp. 27. num. 4. Dixi ab alio corrupta*; quia si supponatur corrupta ab eodem, cui postea nupti; non est dubium, quod iurctur.

Ratio assertionis est, quia nomine virginis in iure semper præsuntur illa, quæ communi

opinionem exilimantur virgo. Hac ratione in *num. 2560. diximus, legatum pro maritanda virgine lucrari à puella clam corrupta, Diana p. 2. tit. 2. ref. 52.*

De donationibus inter conjuges: *vid. num. 2372.*

De oculis, & amplexibus inter sponfos de futuro: *v. n. 2227.*

De consensu parentum in nubendo: *vide num. 2059.*

De matrimonio fufe & plene agunt Scotus in *4. distict. 26. ad 41. Mallrus diff. 20. Tambur. tom. 2. Diana part. 3. tract. 4. & alibi, Leander, & per duos tom. Sanchez, & Tancredi.*

## PARS QUINTA.

## De Censuris, &amp; Pœnis.

## C A P U T I.

## De Censuris.

4224 Censura est pena spiritualis, & medicinalis pro culpa iustitia, privans usum aliquorum spiritualium bonorum, per Ecclesie potestatem imposta, ut fidelis baptizatus à contumacia discedat.

4225 Censura est triplex. Excommunicatio, Suspendio, & interdictum. Irregularitas non est censura, seu pena medicinalis; sed impedimentum Canonicum, & inhabilitas ad Ordines, Beneficia, Officia, &c.

4226 Ad validitatem censuræ. 1. Requiritur culpa. 2. In censura ferenda ab homine requiritur trina monitio, nisi urgens necessitas aliud suadeat, *cap. Sacer, & cap. Statum, de sent. excom. in 6.*

Insuper, quod feratur in scriptis cum expressione causæ, & nominis tam ejus, qui fert, quam ejus contra quem fertur censura, *c. In casu si de sent. & re iudic. In censura vero à iure non requiritur monitio; quia ipsum ius præcedens est contentus monitio, Clericus c. 147. ex libello in Ybeul. moral. disp. 13. n. 15.*

Unde non potest ferri censura pro delicto præterito, aut non completo; ac proinde requiritur, ut præcedat monitio.

4227 Subiectum censuræ est solus homo vivus, baptizatus, rationis & dolicapax, subditus ejus, qui fert censuram: *v. num. 4290.*

Unde (ut recte advertit Clericus) locum non dicitur excommunicari, sed maledicti: *vide num. 1773.*

Nec mortui dicitur excommunicari, sed declarari incurrisse in censuram ante mortem, & si dederint signa penitentis, post mortem absolvantur, seu absolvi declarantur, ad effectum sepultura Ecclesiastica, *cap. A nobis, 2. cap. Sacer, v. n. 4376.*

4228 Communitas, aut Collegium potest ligari suspensione, & interdicto, *c. De sede vacante, de sentent. Excom. in 6. Minime excommunicatio, cap. Romana eod. tit. in 6.*

4229 Potestatem ferendi censuras, ultra Papam, & Episcopos, habent legati Papæ, seu legati à latere, sive nati, sive missi, *Ex cap. legatus, de Offic. leg. in 6. Concilium Provinciae Archiepiscopi, & Diocesani Episcopi; Capitulum sede vacante, quia succedit in tota jurisdictione, tam ordinaria quam voluntaria Episcopi; Inquisitores, quia sunt Delegati Sedis Apostolicæ; Prælati Religionum, videlicet Generales, Provinciales, Abbates, Guardiani, Priores, ex cap. cum in Ecclesia, de Majori, & obedi. Vicarius Capituli Sede vacante. Ex Trid. sess. 22. de refor. c. 26. Vicarius Pape, Vicarius Provincialis Episcopi; minime Vicarius foranei, quia hi non faciunt idem tribunal cum Episcopo.*

4230 Potestatem ferendi censuras, ex iure communi non habent Archidiaconi & Archipresbyteri, nisi auctoritas Episcoporum accedat.

acceserit, vel nisi alicubi eam sint consecuti in ipsa institutione, aut ex consuetudine legitime præscripta, & approbata. Eam in nullo casu habent Parochi; quia solum jurisdictionem habent in foro penitentis, minime in foro exteriori, & contentioso, *Ex cap. De persona 11. q. 11. Leander de censuris tr. 1. disp. 3. q. 8. ad 17.*

4231 Censura lata contra facientes, non comprehendit mandantes, & consulentes, nisi sit expressa clausula comprehendentibus quoscunque cooperantes; quia odia non sunt amplianda.

4232 Quatuor sunt causæ, quæ excusant ab incurfu censuræ. Prima est ignorantia ievincibilis iuris, aut facti, cui est annexa censura, *cap. Si vero, & c. 2. de sent. excom. in 6.* Imo si censura est lata contra præsumentes, requirit scientiam; unde ab ea excusat ignorantia casualis, minime ignorantia affectata; quia si ad eam ignorantiam, non habetur contumacia; ad incurandam autem censuram requiritur contumacia: *vid. num. 3299. & tom. 2. à num. 374. ad 383.*

Contumacia est, cum quis sciens, rem aliquam esse prohibitam ab Ecclesia sub censura, seu sub excommunicatione, nihilominus illam committit.

Inadvertentia etiam excusat; quia æquivalet ignorantia.

Secunda est impotentia, sive physica, sive moralis: unde non incurrit censuram contra detinentem rem alienam latam, qui non habet quod restituere: nec qui ob metum gravem cogiturmittere, aut facere aliquid, quod sub censura præscriptur: in priori nanque casu ad eam impotentia physica, & realis, in posteriori impotentia moralis. Metus gravis erit metus mortis, infamie, iacturæ bonorum, & similibus damnorum: *v. tom. 2. à numer. 37. & numer. 276.*

Tertia est appellatio legitime interposita ad Superiorem post comminationem censuræ ab inferiori facta, antequam incuratur.

Hinc Leander de censuris tr. 1. disp. 3. qu. 39. docet, non posse Prælarum, seu Iudicem, qui potestatem habet ferendi censuras, illas ferre contra eum, qui antea legitime appellaverat, aut re-insultationem fecerat, quod tanquam certum tenet, & præbat: Quia appellatio in tempore facta, suspendit nulum jurisdictionis in iudice, ut habetur expresse in *cap. Romana, & cap. Si à iudice, de appellat. in 6. & ibi Glossa ver. re. notis. Idemque omnino facit recusatio Iudicis facta, antequam sententiam excommunicationis, vel alterius censuræ ferat, ut habetur etiam expresse, *cap. Quoties Episcopi 2. q. 6. & ibi Gloss. Appellens. Sic omnes, Ugolina. tabul. 1.**

c. 2. §. 22. & 23. Fillius. tract. 11. c. 2. q. 9. n. 40. Cornejo tract. 5. de cens. in genere disp. 2. dub. 4. vers. Infero tertio, & q. d. disp. 13. de censur. dub. 5. nu. 33. Alter. lib. 3. de censur. disp. 5. c. 1. per totum: qui veto cum communi contrarium docet, loquendo de appellatione non facta in tempore, hoc est facta per latam sententiam excommunicationis, vel alterius censuræ, quod scilicet tunc appellatio non habeat vim suspendendi, *ex cap. ad repræmendandam, de offic. Ordin. sed solum devolvendi, ut Superior possit cognoscere de iustitia excommunicationis.*

Quarta est prorogatio termini facta ab eo, quicensuram tulit, Clericus *cir. n. 23. ex Martiro.*

4233 A censuris à iure, si non sint reservatæ, abolvere potest quilibet Confessarius in foro interiori conscientie; in foro exteriori Superior censurati, *cap. Nuper, de sentent. excomm. Si sint reservatæ, ab eo, cui sunt reservatæ, aut ad eus delegatum, vel ad id privilegium, vel à Superiore eius, cui sunt reservatæ. De quo fufe distum est de casibus reservatis.*

A censuris ab homine, non nisi ab eo, qui eas tulit, aut successore, & pariter ab eius Superiore, aut delegato, excepto mortis articulo, in quo quidem quis Confessarius potest à quibusvis abolvere, sub-onere, ut elapso periculo coram Superiore compareat, ad exequendum, quod ille præscripserit, *c. Eod. de sent. excomm. in 6. ut fufe in loco cit.*

4234 Potest quis pluribus censuris ligari. Item potest quis ab una abolveri, & non ab aliis, ad differentiam peccatorum.

4235 Censuris ligatus, non potest à peccatis abolveri, nisi prius à censuris absolvatur, loquendo de excommunicatione, Clericus *cir. nu. 26. ex D. Thoma 3. p. q. 12. art. 2. quia excommunicatus est incapax susceptionis Sacramentorum.*

4236 Forma abfolvendi à censuris non habet præfixa verba, sed potest dari verbis eximentibus abfolvendum censuram, quia sit abfolvito. Pro foro vero exteriori habetur in Rituali Romano.

4237 Non potest à censuris abolvere ad reincidentiam, nisi ipsemet, qui eas infligere valet, Mendo in *cap. sub provvis titulis, Clericus, & Mallrus citati. Plura habent in toto corpore operis in propriis materiis, maxime in tomo 1. de Monitoriis.*

## DE EXCOMMUNICACIONE.

4338 **E**xcommunicatio est censura Ecclesiastica, privans hominem Christianum bonis fidelium communibus.

Bona communia fidelium sunt tria. 1. Sacramentorum participatio. 2. Orationes, & suffragia Ecclesie, videlicet orationes nomine Ecclesie, Sacrificia, & Indulgentie. 3. Exterior conversatio. Non privat omnibus bonis spiritualibus, nempe gratia, & aliis virtutibus, ut in 2. 123. sed his tribus; quia hæc tria directe subiacent potestati Ecclesie. Nec privat bonis spiritualibus particularibus, v. g. effectu orationum, quas aliquis privatim, & ut persona privata, ac nomine proprio pro excommunicatione offert; sed communibus.

4339 Excommunicatio convenit cum suspensione, & interdictio, in ratione generica censurae, & pene medicinalis; differt vero; quia suspensio & interdictum privant hominem exercitio activo, aut passivo divinum Officiorum, minime exteriori conversatione: ut in 4403.

4340 Subiectum excommunicationis est homo baptizatus; quia per Baptismum homo fit subditus Ecclesie, & sub eius jurisdictione. Hinc Apostolus 1. ad Cor. 5. *Quid enim mihi de his, qui foris sunt iudicare?* Fratrum Minorum, & Regularium privilegium quoad excommunicationem, vide Clem. IV. apud Sorbo. *verb. Exemptio, n. 9. Dianam part. 2. tr. 2. ref. 103. Vercelli.*

4341 Excommunicatio est duplex, minor, & major. Minor est: *Quae privat tantum participatione passiva Sacramentorum, Dignitatum, & Beneficiorum, in cap. penult. de sentent. excom. Major est: Quae privat bonis communibus Ecclesie tam active, quam passive.*

4342 Unde excommunicatus, excommunicatione minori non privatur jurisdictione; nec suffragia communis Ecclesie, de quibus numer. 4338. Nec communicatione exteriori tam in civilibus, quam in sacris, audiendo Missam, Divina Officia, &c. sed iis potestis licite sine peccato uti.

4343 Imo per Suarium, & alios apud Magistrum disp. 12. nu. 35. non peccat, aliis Sacramentum administrando, quia non est privatus participatio activa Sacramentorum, sed tantum passiva. Sed probabilius est, quod peccet tantum venialiter; quia in c. ult. de Cleric. excomm. *Ministr.* ait Pontifex, quod ligatus excommunicatione minori, si celebret, peccat graviter, loquens autem de collatione activa Sacramentorum, ait tantum peccat, & non apponit particulam graviter, Magistr. cit.

4344 Ligatus igitur excommunicatione minori, celebrando mortaliter peccat; quia Sacramentum Eucharistiae recipit; sed non fit irregularis, Magistr. cit. n. 76.

4345 Mortaliter peccat Sacramenta recipiendo, nisi ignorantia excuset; sed valide recipit; et exopto Sacramento Penitentiae; nam cum in eo recipiendo peccet mortaliter, ex defectu doloris, & dispositionis ad gratiam (si non curet ab excommunicatione absolvi) invalide recipit.

Item, si eligatur ad dignitates, & beneficia, electio est valida; quia in dicto capite non apponitur clausula irritans, sed potest per sententiam Iudicis irritari, Magistr. cit. n. 36.

4346 Excommunicatio minor incurritur per communicationem cum excommunicato excommunicatione majori vitando; & potest à quovis Confessario approbato absolvi.

4347 Excommunicatio minor incurri potest ob peccatum veniale, ut in n. 4363. major vero ferri non potest sine culpa mortali, quia est pœna gravissima; unde quæ materia est peccatum mortale, & cap. Nemo Episcoporum, cap. Nullus Sacerdotum 1. in q. 3. Concil. Trid. sess. 23. cap. 2. de reform. Quod peccatum debet esse externum, & cum conurnacia; quia Ecclesia non iudicat de internis, cap. Evilescat, c. Sicut tuus, de simonia, & cap. Christiana 32. q. 5. Magistr. disp. 12. nu. 23. & 63. Clericatus cap. 147. n. 21. v. à nu. 3306. & in tom. 2. à numer. 10.

## EXCOMMUNICATIO MAJOR

4348 **P**rivat bonis communibus Ecclesie, tam active, quam passive, nempe: 1. Participatione activa, & passiva Sacramentorum administratione scilicet, & receptio: restituitur: dicitur ab homine, quia est lata à Superiore, non perpetua per modum juris, seu damni: dicitur generalis, quia ad plures, seu omnes dirigitur. Exemplum secundi. Si Superior excommunicationem ferret contra Petrum, ut restituitur, Portellius *ver. Excomm. n. 17.*

4352 Insuper excommunicatio maiore est duplex, latae sententiae, & ferenda. Latae est illa, quæ commissio delicto statim incurritur. Talis est: Si sit expressa per verba presentis, aut præteriti temporis: *Excommunicatus es, Excommunicatus est, Excommunicatus, Excommunicatum volumus.* 2. Si per verba imperativi modi: *Incidas in excommunicationem.* 3. Si addatur particula, *ipso iure, ipso facto, sine ulla declaratione, &c.* quia hæc nullus actionem expectat.

Quæ

4349 Qui effectus explicantur hoc versu: *Os, orare, vale, communico, mensa negatur.*

*Os,* significat allocationem per verba, litteras, nutus; & quælibet alia signa externa amittenda, ut amplexus, oscula, &c. *Orare,* id est simul cum excommunicato orare, aut Officium recitare; *Vale,* id est excommunicatum salutare; aut alio modo verbis, vel gestibus honorare; *Communico,* id est quævis societas in habitatione, exercitio, aut contractu; *Mensa,* id est cum eo in eadem mensa comedere.

4350 Item excommunicatio maior est duplex, à jure, & ab homine. *A jure* est illa quæ est lata per aliquod jus, & habet rationem legis: adeoque obligat perpetuo, & permanentiter: tales sunt excommunicationes latae in Sacris Canonibus, ut in Bulla Coenæ Domini, &c. *Ab homine* dicitur illa, quæ est à Superiore lata per modum præcepti, & transiunt pro aliqua actione particulari, ut fiat, vel non fiat, & hæc amplius non obligat, sed expirat morte ferentis. Senus tamen est, ut qui, mortuo ferente, contra præceptum delinquit, non ligetur excommunicatione; at qui reperitur iam excommunicationem incurrit, omnino debet ab ea absolvi, ut in tom. 2. num. 32. vide hic pag. 3. prop. 44. ab Alex. VII. damn.

4351 Excommunicatio ab homine est duplex, generalis, & specialis: *Generalis* est, quæ fertur à Superiore contra plures, aut omnes delinquentes alicujus speciei: *Specialis* est, quæ fertur à Superiore contra aliquam determinatam personam. Exemplum primi. Si Superior excommunicationem ferat contra omnes, qui talia sunt, sunt, aut retinet, ut Superior excommunicatio per modum juris, lata à Superiore, non perpetua per modum juris, seu damni: dicitur generalis, quia ad plures, seu omnes dirigitur. Exemplum secundi. Si Superior excommunicationem ferat contra Petrum, ut restituitur, Portellius *ver. Excomm. n. 17.*

4352 Insuper excommunicatio maiore est duplex, latae sententiae, & ferenda. Latae est illa, quæ commissio delicto statim incurritur. Talis est: Si sit expressa per verba presentis, aut præteriti temporis: *Excommunicatus es, Excommunicatus est, Excommunicatus, Excommunicatum volumus.* 2. Si per verba imperativi modi: *Incidas in excommunicationem.* 3. Si addatur particula, *ipso iure, ipso facto, sine ulla declaratione, &c.* quia hæc nullus actionem expectat.

4353 Ferenda est illa, quæ non statim commissio delicto incurritur, sed post Iudicis sententiam. Talis est: 1. Si sit expressa per verba futuri temporis, *excommunicabitur.* 2. Si per verba conjunctivi, *excommunicatus.* 3. Si verba sint comminatoria, v. g. *volumus excommunicari, sub pœna excommunicationis, sub interminatione anatæmatis, &c.* nisi aliud ex adjuendis colligatur. Idem dic de suspensione, & interdicto.

4354 Excommunicatus excommunicatione majori, alius est toleratus, seu non vitandus, alius non toleratus, seu vitandus. *Vitandus* est ille, cum quo fidelibus communicare prohibetur; sed vitari debet ab omnibus sicut membrum putridum, à communione fidelium separatum. Ut autem fit vitandus, per Concil. Constantiense requiritur, quod sit nominatum, & in individuo à iudice publice denunciatus excommunicatus, quod fit in scriptis per publicum cedulonem: vel fit in publicis, & notorius percussor Clerici, ita ut nulla valeat tergiversatio celari; hic ex jure, etiam si non sit nominatum denunciatus talis, est vitandus.

4355 Non vitandus est ille, qui licet sit excommunicatus, non est tamen publicus & nominatum denunciatus talis, nec est percussor Clerici; cum hoc conceditur fidelibus in divinis quam in civilibus communicare. Hinc in Germania Catholici licite cum hæreticis communicant, quia quavis sit publici hæretici, non Ant nominatum denunciatus talis.

4356 Id autem est à Conc. Constant. in Extravag. *Ad evitanda,* statutum in gratiam, & commodum aliorum fidelium, minime ipsorum excommunicatorum: constat ex verbis: *Per hoc autem non intendimus ipsos excommunicatos suspensos, vel interdictos in aliquo relaxare, aut eis quomodolibet suffragari;* unde ipsi excommunicati, licet non sint nominatum denunciati tales, debent se gerere ut excommunicati, adeoque à communicando in prædictis cum fidelibus se abstinere.

4357 Excommunicati igitur vitandi, sunt privati communibus Ecclesie suffragiis, quæ solent fieri auctoritate publica, aut nomine Ecclesie, excepta sexta sexta in Parasceve, quo die Pia Mater Ecclesie ob mortem Redemptoris orat per Infidelibus, hæreticis, & schismaticis. Unde qui alio die dicitur Orationes faceret, peccaret mortaliter, Clericus cap. 148. n. 12. Quod est verum etiam de contritis, nisi prius absolvantur, per Extr. *A nobis, de sent. excomm.*

Excommunicati non possunt ingredi Ecclesiam.

clesiam, nisi ad predicationem audiendum. Fagnanus in l. 4. c. Responso, de sentent. excomm. m. 1. c. 7. & Leander de censuris tract. 2. disp. 7. q. 3. c. 4. qui eadem de ingressu ad orandum, oratione tamen privata, minime oratione publica, quia in hac cum aliis communicat, quod ei prohibetur. Item dummodo tunc Missa non celebratur, nec Officia divina peragantur.

4358 Pro excommunicatis toleratis, qui scilicet non sunt nominatim denunciati tales, nec sunt publici percussores Clerici. Navar. cum aliis asserit, non posse orare Oratione publica, & nomine Ecclesie, quia sicut non prohibetur communicare cum illis in divinis, ita neque pro illis Oratione publica orari. Unde tenet, eos non esse privatos suffragis communibus.

Sed probabilis dico cum communi, eos esse privatos suffragis communibus, & proinde non posse pro illis Oratione publica orare; quia Conc. Constantiensis edidit Extravagant. *Ad vitanda* (ut dictum est) in eodemmodum, & gratiam fidelium non excommunicatorum; minime in gratiam ipsorum excommunicatorum; adeoque disposuit, fideles posse communicare cum illis, etiam in divinis, ne paterentur incommodum recedendi à Sacro ob excommunicatos tolerati presentiam; noluit autem ipsos excommunicatos in aliquo directe relevare, uti esset, si fideles possent pro illis Oratione publica, aut privata, sed nomine Ecclesie, orare. Intentio Extravagantis liquet ex ipsis verbis num. 4356. relatis; unde fideles non poterant ante Extravagantem publica Oratione, aut privata, sed nomine Ecclesie, pro illis orare; ita nec post illum.

4359 Loquendo vero de Oratione privata, licite postsumus pro excommunicatis tam toleratis, quam non toleratis, orare. Ita tenet communis, & praxis desumpta ex pietate Ecclesie, quae dum excommunicatos à fidelium communione excludit, intendit eos suffragis communibus, minime privatis, privare. Imo docent Doctores, quod in *Memento* possit Sacerdos pro illis orare, non ut Minister Ecclesie, aut ejus nomine; sed ut privata persona, & nomine proprio; quia licet *Memento* sit pars publici Sacrificii, non prohibetur Sacerdoti in eo orare privatim, & nomine proprio, pro quibus ipse voluerit. Idem dicitur de aliis publicis precibus, si orans intendat orare ut privata persona, & nomine proprio, minime nomine Ecclesie.

4360 Demum in casibus recentis, in qui-

bus non licet orare, peccatum mortale est orare [ nisi ignorantia excuset ] ob irreligiositatem, & irreverentiam erga Deum, contra cujus voluntatem oratur: vide tom. 3. n. 239.

4361 Cum excommunicato tamen vitando conceditur fidelibus posse licite communicare in quinque casibus, hoc expressis verbis.

*Utile, lex, humilis, res ignorata, necessitas.*

*Utile*, significat utilitatem spirituales ipsius excommunicati, admonendo, ut respiciat; aut utilitatem temporalem ejus, qui cum illo communicat, v. gr. petendo debitam solutionem: *Lex*, significat obligationem reddendi id, quod illi iuste debetur, sic uxor debitum illi reddat, & debitor ei debitum solvat: *Humilis*, subjectionem: sic excommunicati filifamilias, uxor, servi arabum, aut rustici: v. tom. 2. num. 41. *Res ignorata*, ignorantia invincibilis juris, aut facti excusat: *Necessitas*, significat notabilem, sive ipsam excommunicati, sive alterius; hinc potest quivis ei graviter indigentem victum dare, & in gravi necessitate ab illo elemosinam petere: v. num.

3245.

4362 Sub necessitate comprehenditur vis, & metus gravis cadens in virum consistentem: hic namque excusat ab incurfione censuræ: v. n.

4332.

4363 Extra quos casus, qui communicat cum excommunicato vitando, incurrit in excommunicationem minorem, ita ut si communicet in divinis, peccet mortaliter; si in civilibus, venialiter: vide tom. 3. à numer. 345.

In divinis, seu in factis communicaret, qui cum eo se immiscet in recitando Officio divino, in audiendo Sacro, in Processione, & aliis publicis Officiis divinis. Quod autem tunc est agendum, dictum est in tom. 3. num. 345.

At in Concionibus tolerari posse etiam non toleratum, aut Clericatus cap. 148. n. 18. cap. 51. quibus *Episcopis* 4. q. 3. cap. 115. qui, de sentent. excomm. in 6.

4364 Qui cum excommunicato excommunicatione majori vitando communicat in eodem crimine, propter quod est excommunicatus, incurrit eandem excommunicationem majorem, similiter reservatam, si illa est reservata, & dicitur participare in crimine criminolo; talis est, qui cum excommunicato, quia resistere non vult, cum illo communicat, fuistituro, ut non rec-

sistat, & in contumacia confirmando.

4365 Communicans cum excommunicato excommunicatione minori, etiam denunciato, mittit illi Sacramenta, peccat mortaliter, sed nullam censuram incurrit. Non peccat ab eo recipiendo; quia excommunicatus excommunicatione minori, licet non possit Sacramenta recipere, potest ea ministrare, ut in n. 4247.

4366 Qui dubitat, an aliquis sit excommunicatus, & denunciatus, non debet illum vitare, quia se exponeret periculo ei injuriam irrogandi. Tenetur autem vitare, & sic periculum faciendo actum invalidum; & sic non debes confiteri cum Confessario, de quo dubitas, an sit excommunicatus vitandus; quia cum talis careat jurisdictione, validam absolutionem conferre non potest: vid. n. 4247.

Excommunicatio minor incurri potest ob peccatum veniale, ut in numer. 4247. Excommunicatio vero major ferri non potest sine culpa mortali, quia est poena gravissima; unde ejus materia est peccatum mortale.

4367 Excommunicatus excommunicatione majori, etiam toleratus, si Sacramenta recipiat, vel aliis ministrat, peccat mortaliter, & insuper irregularitatem incurrit, non recipiendo, sed ministrando, cap. *Lices*, c. cap. ut de Cler. excomm. ministr. c. cap. 19. cui de sent. excomm. in 6. Ignorantia, aut metus excusat; ignorantia enim, & metus, ut saepe dictum est, à censuris, & poenis Ecclesiasticis exculant in foro conscientie: v. n. 4232.

4368 Excommunicatus excommunicatione majori, illicite, sed valide Sacramenta recipit, excepto Sacramento Penitentiae, ut in n. 4245.

4369 Item illicite (ut dictum est) Sacramenta administrat, sed valide, excepto Sacramento Penitentiae, quod valide administrat, si est toleratus, ex Extravag. num. 4356. relata; invalide vero (excepto articulo mortis) si non est toleratus, aut est publicus percussor Clerici; quia Sacramentum Penitentiae, cum administratur per modum iudicii, expolit in Ministro jurisdictionem; quia excommunicatus non toleratus, aut publicus percussor Clerici, est privatus.

4370 Excommunicatus excommunicatione majori, etiam toleratus, non potest valide ad dignitates, & beneficia promoveri; & si promoveretur, actus est nullus, nec quoad quosdam ignorantia excusat; quia ignorantia excusat à culpa, & poena, sed non supplet de-

fectum conditionis requisite à jure ad valorem actus.

Collatio beneficii facta in excommunicatione, non revalidatur per absolutionem ab excommunicatione; sed beneficium esse denuo contentendum à potestate illud conferre, vel debet fieri revalidatum ad S. Penitentiarum tam pro beneficii revalidatione, quam pro fructibus, Maistre. disp. 12. n. 53.

4371 Beneficium vero ante excommunicationem obtentis non privatur ante justis sententiam, non obstante, quod in iure dicitur ipso facto privatus, ob dicta n. 180.

Idem docent de fructibus beneficii ante excommunicationem obtentis, sed tempore excommunicationis perceptis, si per se, aut per Vicarium satisfecit officio; quia tales fructus percipere non est communicare cum fidelibus, Sanch. Vasq. & alii apud Mastrem civ. qui probabilis putat cum Suarrio, & Toletio, quod teneatur fructus restituere ante sententiam.

4372 Valide autem beneficia aliis consecrati excommunicatis, si est toleratus, ob Extravag. & rationem relatum à n. 4356. invalide, si non est toleratus; unde tunc profusus dicitur intrusus; adeoque abique ulla alia declaratione tenetur beneficium dimittere, & restituere fructus, cap. *Quia diversitatem*, de concess. p. cap. *Tanta*, de excessibus. Prelat.

Et universaliter actus jurisdictionis, quos excommunicatus active exercet in aliis, sunt invalidi, si non sit toleratus; validi tamen sunt, si sit toleratus, ob recentissimam Extravag. eo namque ipso, quod Ecclesia in favorem, & commodum aliorum fidelium eum permittit, & tolerat, indulgens communicationem cum illo in receptione Sacramentorum, beneficiorum, &c. ab eo, sufficientem jurisdictionem illi relinquat ad ea valide conferenda.

4373 Excommunicatus est privatus communicatione forensi, vel iudiciali; adeoque non potest stare in iudicio, aut Juxta, Testis, Actor, Procurator, Notarius, &c. ex pluribus iuris, si non sit toleratus; secus si sit toleratus, tunc namque valide dictus actus exercet, sed illicite, nisi ignorantia excuset, aut dictos actus exercet ad vitandam mortem, infamiam, & alia pericula, ac damna; ut regulariter dictum est in aliis articulis.

4374 Contractus facti ab excommunicato non tolerato, puta venditionis, locationis, &c. si facti sint ab eo ratione publici officii, v. g. Praelati, Tutoris, Curatoris, &c. sunt invalidi, ex cap. *Veritatis*, de do-

lo, & contumacia. Ratio est; quia talis excommunicatus est privatus officio, & beneficio; adeoque caret jurisdictione, atque inde ejus contractus sunt invalidi. Sunt autem invalidi, si sint ab eo contracti, ut persona privata, ex cap. Cum inter, de exceptionibus in 6. & ex cap. Si vero, de sent. excomm. Quia nullo jure contractus ab excommunicato, etiam non tolerato, ut persona privata celebratus, reperitur irritus.

4375 Imo reperitur oppositum; nam excommunicatus non toleratus valide matrimonium contrahit, ex cap. significasti. Valide Professionem Religiosam emittit, ex cap. Cum illorum, de sent. excomm. Valida est donatio ab eo facta, ex cap. Inter dilectos, de donationibus. Ita est dicendum de aliis contractibus. Magistrus cit. num. 56. qui idem docet in confessione testamenti, tam activa, quam passiva, nisi excommunicationem incurrisset ex eo, quia hostiliter infecutus sit Cardinales, cap. Felicitas, de poenit. in 6. aut nisi sint haeretici, vel eorum fautores, & receptatores, si per annum in excommunicatione permanserint, ex cap. Excommunicatio, de haereticis in 6.

4376 Ex his pro majori dictorum claritate summarie habetur, quod septem sint effectus proximae excommunicationis majoris.

Primus est privatio communionis, tam activae, quam passivae Sacramentorum, ut in n. 4348. & à n. 4367. ad 4369.

4377 Secundus est privatio communium suffragiorum Ecclesiae, ut in n. 4348. & à n. 4357. ad 4360.

4378 Tertius est privatio usus divinatorum Officiorum, ita ut excommunicatus non solum careat eorum fructu, sed neque possit sine mortali illis interesse, etiam si sit toleratus: nisi ignorantia, aut necessitas vitandi scandalum, aut alia justa causa excuset, ut in n. 4348. à n. 436. ad 4360.

4379 Sub hoc effectu comprehenditur privatio sepulturae Ecclesiasticae; haec autem effectus excommunicatum non toleratum, Magistrus cit. n. 52. qui habet, (Demum excommunicatus non toleratus post mortem sepultura Ecclesiastica privatur, ex cap. Sacrii, de Sepulturis, & Clementinae 1. eod. titulo; quia aequum est, ut ait ibi Pontifex, ne communicemus defuncto, cui non communicavimus vivo; quod si decessit cum lignis contritionis, etiam post mortem à censura absolvi poterit, & tunc in loco sacro sepeliri; si vero in loco sacro sepultus est, & non absolutus, debet exhumari, ex cap. cit. si ab aliis corporibus discerni possit, quod si discerni nequeat, non est exhumandus.)

4379 Quartus est privatio beneficiorum, & eorum fructuum, ut à n. 4370. ad 4372. & num. 4348.

4380 Quintus est privatio jurisdictionis Ecclesiasticae externae, ex pluribus juris apud Magistrum cit. n. 54. Actus jurisdictionis Ecclesiasticae, quibus excommunicato privatur, sunt ferre legem, vel iudicium, sive in foro contentioso, sive poenitentia, dispensare, delegare, Indulgentias concedere, licentiam ad aliquod munus Ecclesiasticum excedendum dare, &c. qui actus sunt invalidi ab eo exerciti, si non sit toleratus, ut in n. 4371. & 4373.

4381 Sextus est privatio communicationis forensis, vel judicialis, etiam secularis, ex cap. Decernimus 8. de sent. excomm. v. à n. 4373. ad 4375.

4382 Septimum est privatio externae communicationis politicae, & civilis fidelium, per modum commercii, societatis, & conversationis; ita ut excommunicatus non possit cum aliis communicare, etiam si sit toleratus. Alii vero non possunt communicare cum ipso, si non sit toleratus: bene vero si sit toleratus, ut à n. 4356. ad 4360.

4383 Effectus remoti excommunicationis majoris sunt. 1. Irregularitas, ut in n. 4367. & infra. 2. Quod si quis inordinescat in excommunicatione per annum, sit suspectus de haerese, & contra cum possit à S. Tribunali procedi, ex Trid. sess. 25. c. 3. ut in tom. 2.

De abolitione ab excommunicatione, de causa efficiente, &c. dictum est supra de censuris in genere.

#### QUÆRES I.

4384 An laicus non tonsuratus possit ab excommunicatione, seu à censuris absolvi, sicut in articulo mortis?

Respondendum est, regulam esse, quod qui potest ligare, potest & absolvi, cap. Inferior, dist. 21. l. Qui condemnatio, ff. de re iudic. Possit autem Summum Pontificem de potentia saltem extraordinaria, & absoluta, sive de plenitudine potestatis, delegare, & committere laico potestatem ferendi censuras, tenet Leander de cens. tr. 1. disp. 2. & tr. 2. disp. 17. cum innumeris Doctoribus; quia ipse solus potest ferre laicos capaces rerum spiritualium, ac proinde jurisdictionis spiritualis. Imo idem tenet de fœminis; quia Ordo Clericalis solum de jure Canonico est requisitus ad potestatem ferendi censuras; unde ad ferendum censuras non est necessaria Clavis Ordinis, sed jurisdictionis. Consequenter concludit, posse Summum Pontificem de plenitudine potestatis committere laico, imo

fœminae, ut ab excommunicatione, & censuris absolvat.

4385 Hoc autem parum nobis refert; quia difficultas non est speculativa, & metaphysica, sed realis, & practica; unde procedit non de eo, quod de potentia absoluta, sed de eo, quod regulariter, de facto, & secundum jura fieri potest; ac proinde

4386 Dico, laicum non tonsuratum non posse in articulo mortis à censuris absolvi, Leander cit. tr. 2. disp. 17. cum innumeris apud ipsum, quia ex nullo jure contrariatur, quod Summum Pontifex hanc faciem absolventi à censuris concessit laico saltem pro articulo mortis, sed potius constat oppositum. Nec id est contra pietatem Ecclesiae; quia censura ratione sui non impedit gratiam, & animae salutem, ex n. 3123. Insuper auferri potest post mortem, ex n. 4327.

#### QUÆRES II.

4387 An Clericus tonsuratus possit à censuris absolvi in articulo mortis?

Etiam est, quod Clericus prima tonsura initiatus possit censuris ligari, quia potest jurisdictionem spirituales habere, puta si sit Vicarius Generalis; unde Clerico tonsurato potest delegari, & committi potestas ad ligandum censuris, sic pariter ad absolvendum ab illis; Leander cit. tam tract. 1. quam tr. 2. n. 4525.

Imo sicut potest ligare censuris non solum pro foro exteriori, verum etiam pro foro poenitentiae, seu interno conscientiae; ita & absolvi, si ad id jurisdictionem habeat seu commissionem. Quia tamen non potest a peccatis absolvi, cum ad hoc requiratur potestas Ordinis Sacerdotalis, ex tom. 3. à n. 170. ad 182. sequitur, quod à sola censura possit absolvi, minime à censura, & peccato, Leander tr. 2. cit. qu. 4. Quae absolutio facilius potest à Clerico tonsurato praestari; quia absolutio à censuris potest, imo debet praestari ad abolitionem à peccatis, ex n. 4325. & simul dari potest extra Sacramentum, His praemissis

4388 Dico, Clericum prima tonsura initiatum non posse in articulo mortis à censuris absolvi, etiam si nullus sit praesens Sacerdos, Leander cit. tr. 2. disp. 17. q. 6. Probatur; quia Clericus tonsuratus non potest à censuris absolvi, nisi ex speciali commissione, aut delegatione; in jure autem nulla habetur talis specialis commissio, nec delegatio pro articulo mortis, sed potius oppositum; nam Trid. sess. 14. cap. 7. quavis de pietate Ecclesiae in articulo mortis omnem reservationem tollat,

& approbationem in Confessario non explicat, Sacerdotes tamen exprimit his verbis: *Aquo idem omnes Sacerdotes quolibet poenitentem à quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt.*

#### QUÆRES III.

4389 An nominatus publice denunciatus in uno loco, sit vitandus in alio loco, ubi non est sic denunciatus?

Asstropol. apud Tamb. tom. 2. p. 266. n. 16. tenet, nullam esse obligationem hic vitandi, sive publice; sive occulte, illum, qui alibi fuit publice denunciatus, quando hic occulte fecitor, sed solum quando fecitor publice; quia post Cone. Constant. excommunicatus non est vitandus, nisi fit publice denunciatus; *vis publice* autem non solum respicit locum, ubi fuit vitandus, sed etiam locum, ubi fideles inveniuntur, quando vitare illum debentur.

4390 Probabilis est, quod etiam alibi sit vitandus, publice tamen, si fecitor publice; occulte, si occulte, Avila, Valquez, & alii apud Tamb. cit. n. 12. quia per publicam denunciationem factam in uno loco, amitte illi jus ad famam in omni loco, & ut talis fuit denunciatus pro toto orbe: v. n. 2659. Et licet ex hoc sequatur, quod ubi fecitor occulte, deberet vitari publice; hic tamen rigor fuit mitigatus à Cleo. III. in cap. Cum non ab homine, ubi disponitur, quod publicus excommunicatus vitetur publice, occultus occulte.

#### QUÆRES IV.

4391 An pueri usum rationis habentes ante annum pubertatis, nempe annum 14. ligentur censuris, & poenit?

Afirmant de latris à jure, & negant de latris ab homine, Azorius, Valquez, & alii apud Tamb. in meth. Com. c. 4. §. 2. n. 11. Quoad omnes autem ligari, negant Sà, Fagundes & alii, qui ex c. 1. & 2. de delictis puerorum, pueri infra annum 14. simpliciter eximuntur à poenit; & ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. De Papa: v. n. 3566.

4392 Ex qua 2. sententia sequitur, pueros Clericos multo pugnari, &c. se percutientes, non incurere excommunicationem; *si quis suadens*, ut n. 3566. Imo nec censuras Ecclesiae Coenae; & consequenter nec difformem casuum Coenae reservationem; quia in Bulla Coenae casus non est reservatus, nisi cum excommunicatione conjunctus: v. to. 2. à n. 289. DE



cepissis, qui fuerunt causa culpabilis interdicti, nisi prius satisfecerint.

**Sacra Eucharistia**, tempore interdicti ministrari non potest, nisi in articulo mortis per modum viatici; & cum debita solemnitate, atque fine modo viatici in probabili periculo mortis. videlicet in periculo partu, &c. ut in n. 3357. **Extrema unctio**, omnino prohibetur, seclusa extrema necessitate, in qua moribundus alia Sacramenta suscipere non potest.

**Sacramentum Ordinis**, tempore interdicti, nec potest licite ministrari, nec recipi. **Matrimonium** non suspenditur in loco interdicto, & inter personas generaliter interdictas; bene vero foris beneficium sponsoium, At si ipsi sunt culpabiles, & specialiter personaliter interdicti, non possunt licite, bene autem valide matrimonium contrahere, si sint contumaces; idque speciali titulo; quia scilicet ponunt obire gratis per Sacramentum recipiendū: v. n. 3378. **Phœbus** (lib. 4. tit. 17. n. 16.

4413 3 ( Prohibito Ecclesiasticæ sepulture, in qua comprehenduntur infantes, & amenes. Excipiunt Clerici, qui in interdicto locali, si nominatim interdicti non sunt, nec interdictum violant, possunt cum silentio sepeliri, Busemb. )

4412 Qui violant interdictum, si sint laici, peccant mortaliter, recipiendo Sacramenta contra interdictum personale; si autem violent interdictum locale, audiendo, v. gr. divina officia, peccare venialiter, ait Busemb. etiam modo ipsi personaliter interdicti non sunt: ipsi vero laici, si cogant celebrare divina officia in loco interdicto, vel vocent interdictos, ut illis intersint, aut prohibeant, ne ipsi interdicti à celebrante moniti exeant; insuper & ipsi interdicti, si post monitionem exire recuset, incurrunt ipso facto in excommunicationem maiorem Papæ reservatam, ex Clem. 2. de sent. excomm.

4413 Clerici, & Religiosi utriusque sexus violando interdictum, peccant mortaliter. Imo Clerici violantes interdictum quodlibet per actum Ordinis sacri, incurrunt irregularitatem, sicut violando alias censuras: habetur ex c. 1. cui, de sent. excomm. in 6.

4414 Interdicere possunt, qui excommunicare, & suspendere. Pro interdicto personali requiritur culpa mortalis. Pro locali, vel generali in communitatem, peccatum valde grave cum contumacia commissum à capite, vel præcipuis membris, licet reliqui culpa vacent.

Interdicta localia, & personalia generalia, quæ iure communi sunt imposita, nec reservata, possunt tolli ab Episcopo, vel alio habente

jurisdictionem in communitatem interdictam; non tamen à Religiosis privilegiatis; quia locus & communitas foro poenitentia non subjiciuntur. Ab interdicto juris personalis particulari si reservatum non est, quivis approbatus potest absolvere: Ita Busem.

4415 In privilegio absolvendī ab omnibus censuris, non includitur facultas tollendi interdictum locale, aut personale generale; bene vero interdictum personale particulare à iure latum, non ab homine; quia hoc ab eo, qui tulit, tollitur.

Pro Privilegiis Regularium quoad interdictum, quantum ad plures effectus, sepulchrum suorum, & festivitates propriorum Sanctorum: Vide Marc Magnum Sixti IV. pro Prædicatoribus Bullam 7. & pro Minoribus Bullam 6. de anno 1574. in tomo I. Bullarū, & fusiis in Bullario Rodr. pag. 113. Conflit. 48. Pauli III. **Litteræ debitum**, in Bullar. Rodr. pag. Leonis X. **Cum sancta** in Bullar. Rodr. pag. 314. Bullam 4. Clem. VIII. **Æternæ** 17. Octobris 1595. **Dianam pars. 3. r. 2. ref. 133.** Matthæucci in **Officiali Curie tom. 2. pag. 109.**

CESSATIO A DIVINIS

4416 Proprie nec est poena, nec censura, sed (simplex prohibitio Ecclesiastica, qua Clerici, seu Ministri Ecclesiæ prohibentur perolvere publicè divina officia, ministrare aliqua Sacramenta, & sepelire laicos in loco sacro, in signum gravissimi memoris ad Ecclesiæ concepti, propter gravissimam injuriam sibi, aut honori divino illatam, ut injurias respiciant, & Ecclesiæ lætæ satisfaciant. ) Leander de poenis r. 3. cum Com. ex cap. **Quarantia**, de verb. signifi. ubi interrogatus Innoc. III. de numero censurarum, respondit esse tres, excommunicationem videlicet, suspensionem, & interdictum.

Hinc violans cessationem à divinis, si ve particularem, five generalem, peccat mortaliter; sed eum irregularitatem non incurrere consequenter docet Leander c. 7. q. 7. & cum D. Anton. Soto. Navar. Toledo, Suazo, & aliis.

De censuris, fuse agunt Fagnanus in **Decretalibus sub propriis titulis**, Pirhing. lib. 5. tit. 37. Phœbus à tit. 14. ad 17. **Maltr. disp. 13. a. q. 1. ad 4.** Leander tom. 4. de censuris. Tamb. tom. 2. lib. 10. r. 1. 2. & 3. Gobat in **exper. r. 3. 7. & 8. pluribus in locis**, Joann. Dicalitillo de **censur. r. 10. à disp. 5. ad 5. Ant. à Spir. S. de censuris r. 12.** Matthæucci in **Offici. Curie tom. 1. cap. 7. a. n. 107.** Mendo in  **suis studiis.**

CAPUT II.

De Poenis Irregularitatis.

IRREGULARITAS

4417 **Es impedimentum Canonicum, susceptio nem prima non solum, Ordinum minorum & sacrorum, & susceptio nem usum impediens; non autem in ordine ad reliqua Sacramenta.**

Alia est ex delicto, alia ex defectu. Alia totalis, & proprie dicta, quæ omnis Ordinis susceptione, & suscepti exercitio privat, ut homicidium, & bigamia. Alia partialis, quæ alicuius tantum usu privat, vel solo ascensu ad Ordinem superiorem. v. gr. oculis, vel palma carens; inhabilis est ad Sacerdotium, non ad confessiones audientias; & Diacenus oculo sinistro carens; inhabilis est ad Sacerdotium, potest tamen in suo Ordine ministrare. Busemb.

4418 Irregularitas graviter illicite Ordinum susceptionem, & susceptorum exercitium; sed non invalidat.

Ut incurratur irregularitas ex delicto, requiritur actus externus consummatus, & mortalis. Irregularitas vero ex defectu contrahitur sine culpa; quia est à iure imposita ob indecentiam, quam talis, vel talis defectus affert Sacro Altari, & ministerio.

4419 Irregularitas nulla incurritur, nisi sit expressa in iure, ex cap. 15. qui, de sent. excomm. in 6. unde in dubio, si ve juris, si ve facti, tenere potes, quod non sis irregularis; quia melior est conditio possidentis: excipitur tamen dubium de homicidio voluntario à te commisso, quia est expressa in iure. Hinc si positive dubites, te occidisse, negative vero dubites, te non occidisse, censeri debes irregularis; minime, si probabiliter putes, te non occidisse, licet aliquid formidinem habeas de opposito; quia erit opinio probabilis, quæ non est expressa in iure. Dixi, **dubium de homicidio**, non de mutilatione, quia sola mutilatio, & nondubium de ea, est expressa in iure.

IRREGULARITATES

SUNT 15.

His contentæ versibus, ubi numeri referuntur ad numeros sequentes, in quibus irregularitates singillatim explicabimus.

EX DELICTO SEPTEM

1. Hæreticus. 2. Baptisimus iterans. 7. Mutilans. 8. Homicida.

9. Famosus. 2. Violans censuras, unde ligatur,

4. Improbè suspiciens, 3. & tractans Ordinis acta.

EX DEFECTU OCTO

6. Infamis. 5. Bigamus. 2. Mutilus, 8. Ju. l. neque cretus. 1. Neophytus. 7. Obstrictus. 3. Natus. **Notitur** 4. Puer. 1. Atque Idiota. 2. Obfusus. 1. Demens. 1. Lunaticus. 2. Hermaphrodita.

IRREGULARITATES ex Delicto.

4420 **Sunt septem.** 1. Incurritur proprie **baptisimus**, sero, & scienter iteratum, tam à rebaptizante, quam à rebaptizato, cap. **Ex literarum, de apostasi, & rebaptizato baptisimi.** In rebaptizante impedit solam, ne ad altiorem Ordinem possit ascendere, & non incurritur, si rebaptizatio fit occulta. Non incurritur ex reiteratione Confirmationis, quia non est expressa in iure.

2. Ex **violatione censura**, ut si excommunicatus, interdictus, vel suspensus actum Ordinis solemniter exerceat, fit inhabilis ad illius Ordinis exercitium, cap. **Si quis Episcopus** 11. q. 3. cap. **15. q. 1. & cap. Illorum, de sent. excomm. in 6. v. n. 267.**

3. Si Clericus sero, & scienter exercens solemniter alium Ordinem, quem non habet, cap. 1. & de Cler. non Ordin. ut si Diaconus, & maxime laicus Missam celebret, &c. Non incurrit, qui exerceat actum jurisdictionis, quam non habet; ut si Sacerdos abique licentia confessiones excipiat, licet peccet mortaliter.

4. Ex mala Ordinum susceptione, ut si quis Ordinum sui in excommunicatione, suspensione, aut ab Episcopo excommunicato, suspensio, interdicto, hæretico denunciato, seu non habente jurisdictionem; vel Ordines factive susceperit, ut in tom. 3. a. n. 92.

Ordines factive suscipere dicitur: **Qui sine Episcopi ordinantis scientia, & voluntate, non vocatus, nec legitime examinatus, vel admittus, cum alio Ordinandus se ingerit, vel nomen alterius approbati usurpando, vel alium in examine sub nomine supponendo, & sic vocatus accedit.** Hæc irregularitas impedit ascensum ad Ordines.

Qui excommunicatione, aut suspensione ligatus suscipit Ordinem sacrum, non suspensionem incurrit; at non incurrit irregularitatem per hoc, quod in Missa Episcopi, in qua ordinatur, Epistolam, aut Evangelium solemniter canat. Quia quod solentis exercitium Ordinis suspensionem reddat irregularem; intellige de exercitio Ordinis extra actum

sufceptionis Ordinis; nam illud exercitium spectat ad actum susceptionis.

5. *Propter eorum crimina*, si sint notoria, & publica, quæque à jure habent annexam infamiam, talia sunt, *Adulterium, incestus, raptus virginis, sodomia, veneficium, duellum, sacrilegium, simonia, crimen læsæ Majestatis, perjurium in iudicio.*

6. *Propter hæresim, vel apostasiam*, si ve publicam, si ve occultam; quæ si à patre procedat, extenditur ad filios usque ad secundam generationem; si à matre, usque ad primam. Pro extensione autem requiritur, 1. Quod parentes mortui sint in delicto hæresis, 2. Sententia, aut confessio in iudicio, vel notorietas facti.

7. *Ex injusta mutilatione, vel injusto homicidio*, etiam voluntario indirecte, & in causa. Comprehendit mandantes, consulentes; aut alio modo positive concurrentes, etiam in bello injusto, in quo si unus occidatur, totus exercitus fit irregularis, si sit cooperatus.

4421 Quando plures non ex consilio, sed in rixa unum percipiunt, sed unus vultus insigit, ex quo moritur; si de vulnere confiteri, ille solus est irregularis: irregularis tamen erit etiam ille, qui non percussit, si aggressio facta sit ex consilio, & compacto: nam tunc, qui percussit, factus est audacior ex comitatu.

4422 *Qui infirmo dat cibum, vel potum, &c. vel movet, vel de lecto in vestium transferit, aut aliud bona fide operatur, ex quo mors, vel ejus acceleratio propter inventionem sequatur, non fit irregularis, nisi interveniat culpa læsa. Hinc Sacramentibus, & Religiosis circa moribundos licentia datur, quæ læsæ Bufemb. ex Diana, & Bonæ.*

4423 Qui procurat abortum fœtus animati anima rationali, fit irregularis; minime si fœtus non sit animatus. Fœtus masculinus animatur post 40. dies, femininus post 80. In dubio, quantum ad hunc casum confertur debet masculinus ex Hyllo S. Penitentiariæ.

Læicus, si ve Clericus occidens calumniam, evadit irregularis, juxta dicta à num. 2088. vide in pag. 2. prop. 17. & 18. ab Ale. an. VII. damn. & pag. 5. prop. 30. 32. & 33. ab Innoc. XI. damn.

De irregularitate hac, plura dicta sunt suis in locis de homicidio, abortu, duello, & bello.

4424 *Mutilatio*, est abscissio membri principalis: *Membrum*, est pars corporis, officium per se habens distinctum ab alio, ut manus, pes, oculus, &c. unde non est irregularis, qui abscindit digitum, quia non est mem-

brum, sed pars membri. Nec qui abscindit labia, dentes, capillos, auriculam, & nasum; cartilagineum tamen, non organum; quia non sunt membra, sed ornatus membrorum. Nec qui excæcat hominem, sed oculum non extrahit; nec qui membrum debilitat, sed non abscindit, quia non mutilat. Leander.

In omni casu, quo quis alium mutilando fit irregularis, fit etiam irregularis mutilando seipsum; Leander de panis. 17. 2. di. p. 18. qu. 23. quia est verè membri mutilator, & majori delicto. Non sic è converso; non enim in omni casu, quo fit irregularis mutilando seipsum, fit irregularis mutilando alium; Leander cit. quæst. 24. quia mutilando quis sibi partem membri, fit irregularis ex jure ob specialem favitiam, ut in numer. 4444 non fit mutilando partem membri alteri, sed requiritur amputatio integri membri, vide numer. 4508.

Item non in omni casu, quo quis facit alium irregularem, fit ipse irregularis; Leander cit. quæst. 25. nam qui alterius faciem claustricæ deformat, ex hæmum, aut indicem abscindit, facit alium irregularem ex defectu corporis; at ipse irregularis non est, quia non mutilatur. Ita è converso, non in omni casu, quo quis mutilando fit irregularis, mutilatus fit irregularis; Leander cit. quæst. 26. nam qui injuriose alteri virilia abscindit, fit irregularis, quia est verè membri mutilator; ac sic mutilatus non est irregularis, ex num. 4447.

Potest tamen casus contingere, quod tam mutilans, quam mutilatus fiat irregularis; Leander cit. quæst. 27. tam si diversa sit persona, ut liquet, quam si eadem; puta si quis ex ira sibi manus abscinderet; esset; inquam, irregularis, ut mutilans, ex delicto; & irregularis, ut mutilatus, ex defectu corporis.

4425 Clericus & Religiosus sacris initiatus est prohibuit officium medici, quod fit abscindendo; vel adurendo; uti est medicus chirurgi; minime officium medici physici; quod sine abscisione, & adfusione exercetur, ita in jure.

4426 Clericus autem, aut Monachus, si peritus sit, & diligentiam in curatione adhibeat, non est irregularis, si exinde mors sequatur, cito peccaverit exercendo officium prohibuit, quia non incurritur irregularitas ex delicto homicidii, nisi interveniat culpa mortalis homicidii. Idem à fortiori dicitur de exercente medicinam physicam, ex cap. Titus nos; secus si non sit peritus, nec diligentiam

tiam adhibuit, & mors sequatur. Leander de panis. 17. 2. di. p. 9. v. n. 2114. ad 2119.

### IRREGULARITATES ex defectu

4427 **S**unt octo. 1. *Ex defectu animæ*. Irregulares ex jure sunt, 1. ob defectum usus rationis, perpetuo amentes, lunatici, arreptitii, epileptici. (Si reperiantur ante ordinati, & per annum eo morbo non laborant, permittitur illis exercitium Ordinum, quia præsumuntur liberati. Si vero laborent raro sine clamore, & notabili indecentia, permittuntur celebrare cum adjutore assistente, qui sacrificium suppleat, si illi deficiant.) Ita Ardekin in tom. 2. pag. 870. 2. *Uterarii*, qui scientia ad talem Ordinem requisita carent. 3. *Nepotii*, hoc est recenter ad fidem conversi, donec iudicio Episcopi sint sufficienter instructi.

Sub hoc defectu comprehendi possunt abstemii, qui namque vinum non bibunt, si tales sint, ut illud bibere non possint sine periculo in celebratione, puta vomitus, &c. non debent ad Ordines promoveri; unde antequam ad Ordines admittantur, debent super eo probari.

4428 *Ex defectu corporis*, irregulares sunt, 1. *Cæcus, surdus, & smiles*, ad Ordinis exercitium inepti. 2. *Qui caret pollice, indice, aut oculo sinistro*, seu Canonem non videt; qui tamen dispensatione non inliget, si oculo dextero sine indecentia Canonem legere possit. 3. *Si adit notabilis deformitas*, ut quis Ordinem exercere, v. gr. Millam celebrare non valeat sine notabili indecentia, & aliorum risu, aut horrore, ut si careat naso, auribus, si sit notabiliter gibbosus, leprosus, si claudus, ut nequeat, sine baculo ad Altare accedere, si tali calvitie capitis, & oculorum laboret, præsertim si sit juvenis.

Irregularis non est, qui sex digitos habet, aut aliquos conjunctos, si notabilem deformitatem non aserat, nec fit ineptus ad exercitium Ordinis, Bufemb. v. n. 4148.

Universaliter quemlibet defectum corporis, qui non reddit patientem inhabilem ad Altaris ministerium, & exercitium Ordinis, vel qui asserit ex se deformitatem notabilem, talem tamen, ut possit faciliter studio, & arte tegi, irregularem non inducere, docent Venerabili in exam. Episc. l. 1. c. 22. n. 3. Diana p. 4. rr. 2. p. 73. Tamb. tom. 2. l. 10. rr. 4. cap. 8. Leander de panis. 17. 2. di. p. 2. Quia Sacri Canonem nil aliud intendunt, nisi expellere ab Altari notabiliter deformes, & inhabiles.

In dubio, Episcopi est judicare, an deformitas, vel defectus sit ita notabilis, ut irregularitatem inducat. Plura vide à num. 4484.

4429. *Ex defectu naturalium*, irregulares sunt illegitimi, si ve naturales sunt, si ve spiritus: *Filius naturalis* est, qui est natus ex liberis; *Spiritus*, qui est natus ex adulterio, incestu, aut sacrilegio. Filii naturales legitimum post-erum ex jure, 1. Per subsequens matrimonium ratum inter eos parentes, dummodo tempore conceptionis, aut nativitatis potuerit valide inter se nubere. 2. Per professionem in Ordine Religioso, per quam tamen legitimum quoad Ordines, minime quoad dignitates, seu Prælaturas, ad quas nec intra, nec extra Ordinem sine dispensatione promovet possunt.

3. *Mine fit*, quod filius ligati voto simplicis castitatis, aut Clerici in sacris non constituit, vel Noviti, qui tamen vota solemnia non emisit, legitimum per subsequens matrimonium; quia ejus parentes tempore conceptionis, aut nativitatis, poterant valide nubere, quamvis illicite. Quod est verum, etiam si parentes nollent; quia non possunt efficaciam Sacramenti impedire.

4. *Contra filius foris* non legitimum per subsequens matrimonium; quia ejus parens non poterat valide nubere. Idem dicit, si ejus parentes ob aliquod impedimentum dirimens non poterant tunc valide nubere. Mendo var. Edius.

Si filius conceptus, aut natus tempore, quo parentes poterant valide nubere præmoriatur ad matrimonium subsequens, & relinquit filius, sibi illius parentum nepotes legitimum per subsequens matrimonium, Mendo cit. quia locutione in jure patris.

Sperelli. dec. 174. num. 23. apud Matthæucci tom. 2. pag. 142. nu. 59. ait, quod filius natus post mortem viri decimo mense expleto, & undecimo per tres, aut quatuor dies incepto, computando à die, quo vir coire poterat, legitimus præsumitur.

4430. *Ex defectu animæ*, de qua in tom. 3. n. 21. & n. 101.

4431. *Ex defectu Sacramenti*, seu significationis matrimonii, ratione bigamie, quatenus bigamus, ut potest qui carnem suam divinit in plures uxores, non repræsentat perfectè unionem Christi cum Ecclesia.

Bigamia, est matrimonii multiplicatio; est triplex: *vera, interpretativa, & simulatrina*. *Vera* habetur, quando quis baptizatus plura

matrimonia valida successivè contraxit, & consummavit, quia tunc verè carnem suam in plures divisit.

*Interpretativa* habetur, quando quis matrimonium validum contraxit, & consummavit cum vidua, vel cum violata ab alio, vel cognovit suam uxorem, quæ cum aliquo adulteravit: tunc enim ita fe gerit, ut interpretetur, quod plures uxores habuerit.

*Similitudinaria* habetur, quando quis confituitur in Sacris, aut in Religione professus matrimonium contrahit, & consummat cum quacumque etiam virgine; hic enim per votum solemne contrahit matrimonium spirituale, & similitudinarius cum Christo; unde matrimonium contrahens, & consummatus evadit similis ei, qui carnem suam in plures divisit: hæc triplex bigamia ex jure irregularitatem inducit.

4432 6. *Ex defectu bonæ famæ*, quando quis contrahit infamiam; quod dupliciter contingere potest. 1. sine culpa, ratione artis vilis, quam exercet, cui ex jure est annexa infamia: tales sunt histriones, circulatorum, mimi, comædi, filii publicæ meretricis, &c. 2. ex delicto notorio, & publico, cui est annexa infamia, ut in n. 4420 s.

Damnati ad trirèmes sunt infames; hinc ortum est vulgare dictum: *A trirémibus ad Alcare non datur regressus*. Lezana tom. 1. cap. 16. n. 32. v. n. 4473.

4433 7. *Ex defectu libertatis*, irregulares sunt mancipia, civiles, videlicet Judices, Advocati, Procuratores, Milites, Thesaurarii, Depositarii publici, Tutores, Curatores, dum acta talia munera secularia exercent.

4434 8. *Ex defectu lenitatis*, seu manufacturæ, quæ fuit in Christo, qui in mulierem in adulterio deprehensam mortis sententiam proferre noluit, & pro suis Crucifixoribus Patrem oravit, incurrit etiam sine culpa ex homicidio, aut mutilatione voluntaria in bello justo, aut iudicio.

Hinc irregulares sunt Judices sententiam sanguinis proferentes (Summo Pontifice excepto) mortis scilicet, aut mutilationis: Notarii eam feribentes, accusatores, testes, Advocati, Procuratores, ministri iustitiæ, & omnes, qui ad mortem, vel mutilationem activè, efficaciter, & proximè, per actionem ex natura sua ad eam ordinatam, cooperantur morte, aut mutilatione secuta. Judex autem, & alii Ministri hanc irregularitatem non incurunt, nisi, dum ea faciunt, sint baptizati: nam si ea fecerint ante baptismum, non consideratur in eis defectus lenitatis, eam

tunc non fuerint membra Christi. Non requiritur autem, quod reus, contra quem fertur sententia, sit baptizatus: quia defectus lenitatis consideratur in agente, unde cuiusvis hominis mors aut mutilatio irregularitatem inducit in Judice, & Ministro iustitiæ baptizato. Leander de censuris 3. disp. 7. q. 11. c. 12. Aut. à Spir. S. de censuris tr. 12. dist. 5. sect. 6. §. 1. n. 104.

4435 Irregularis est Confessarius, qui licentiam urget ad mortem reo accelerandam; vel qui ipsum reum impellit, ut seculas ascendat, ut caput securi præbeat; vel qui Judici petenti in particulari respondet, hunc esse morte plectendum.

4436 Item, qui patibulum adaptat, & qui ligna fert ad comburendum hominem vivum; quia iste fert actiones efficaciter, & proximè, & ex natura sua ordinatæ ad mortis executionem: irregularis non est, qui ligna fert ad comburendum hominem jam suffocatum.

4437 E contra irregularis non est Confessarius, aut Theologus, qui interrogatus, aut reus mortem mercatur? Judici respondet: *Non habendam esse respectum personarum; sed circa illam (non numerum) fungere debere*. Nec si carnifici dicat: *Nemo te impediit suam sacro officium, ego meum feci*.

4438 Nec Confessarius, qui absolutionem denegat Judici nolenti secundum legem reus morte puniri, si ad id sub mortali teneatur, dummodo tamen generaliter loquatur, ut puniat juxta leges, & uti in conscientia tenetur ob Republicæ bonum, quia hoc pacto directè nullius determinatæ persone mortem consulti. Ita Matthæucci tom. 2. pag. 137. num. 43. ex Cabafatio lib. 5. cap. 20. n. 17.

4439 (Nec Clericus (ait Busemb.) qui in bello justo ad fortiter pugnantem, & hostem repellendam hortatur; secus si ad hunc, vel illum in particulari occidendum. Sic pariter excusatur timpanista, & tubicen.)

4440 Nec qui ligna, funes, gladios, &c. construit, & lictori vendit, quia sunt actiones remotæ, aut non ex natura sua ad mortem ordinatæ.

4441 Irregularis est, qui militat in bello justo aggressivo, ex defectu lenitatis, ex cap. Cleric. c. quicumque, quæst. ult. Dixi in bello justo; quia si erit injunctum, irregularitas erit ex delicto, nempe ex homicidio voluntario.

4442 At in bello justo defensivo laici, qui hostem invadentem, aut muros Urbis oppugnantem, in Religionis, Patriæ, sui, & suorum defensionem occidunt, non sunt irregulares; quia est homicidium involuntarium ad defensionem cum moderamine inculpate tutelæ, ut in n. 2095.

Clerici verò irregulares sunt, si laici non deficiant, sed sufficiant, Gobat tr. 8. casu 17. sect. 2. appud. 3. quia respectu eorum tunc non adest necessitas inevitabilis, & sic cessat moderamen inculpate tutelæ. Non sunt autem irregulares, si laici deficiant, aut non sufficiant; quia tunc eorum actio est ad defensionem necessaria, & inde adest moderamen inculpate tutelæ.

4443 Irregularitatem incurrit Chirurgus suæ artis imperitus si ex ejus incisione aut aduisione mors sequatur. cap. Tua nos, §. 1. Secus, si sit peritus, & omnem diligentiam adhibuit, cap. De occidentis 23. q. 5. Nec Medicus physicus, si omnem diligentiam adhibuit, cap. Ad aures, de auro, c. generalitate. Tunc namque in Chirurgo (etiam si mors ex abscissione sequatur) non adest lenitas, eam ejus intentum sit aliquid prætere, ut totum conservetur. v. n. 4426.

Sed hæc irregularitas ex Chirurgia, cum supponat imperitiam, propriè est irregularitas ex delicto, ut in n. 4426. v. n. 4468.

## DE MUTILATIS.

4444 **O**portet distinguere, cum Matthæucci *Curia tom. 2. à n. 63. ad 66.* Vel quis sponte se mutilavit, seu causam mutilationis procuravit: vel fuit ab alio mutilatus, si ve casu, si ve ex justa causa, puta infirmitatis, si ve ex iniusta, seu pericutione.

Si primum, evadit irregularis, nedum ex defectu, sed ex delicto mutilationis, ut in n. 4420 7. Quia nemo est sui corporis, suorumque membrorum dominus, ita ut neque possit aliquis eorum abscissioni consentire (nisi id totius corporis, aut membri principalis conservatio exposcat, cap. Si quis el 3. dist. 55.) neque in sua membra scire. Et iste ab Ordinum exercitio removetur, etiam si mutilatio sit partis membri, c. Si quis partem, dist. 55. quia, ut notat Gloss. ad cap. Significavit, de corp. vitiosis, in hoc facto non tam consideratur defectus, quam scævitas, & mala voluntas. v. n. 4502.

4445 Eadem ratione in cap. Si quis el 1. dist. 55. decernitur, ut non fiat Clericus, qui sibi virilia amputavit, aut amputari permisit, etiam si causa continentis, aut Dei obsequii egerit; quoniam non ferro, sed Religione est querenda castitas. Gloss. in cit. cap. Significavit. Ita Matthæucci cit.

Qui idem ampliatur ad eam, qui se permittit castrari ab voce musicam. Hunc tamen non esse irregularem, docet Gobat in *experientiis tr. 8. casu 17. à n. 689.* quia relati Canonès expressè loquuntur de eo, qui se castrari fecit, aut permisit ex sua culpa, videlicet ex indignatione, aut indifferetio castitatis zelo; minime de eo, qui id egit ab voce musicam. Er probabile est id licet, docent plures graves Doctores relati in n. 4073. Irregularitatem autem non incurrit, nisi fit in jure expressè, dictum est in n. 4419. Probabilius tamen est, hunc esse irregularem, ait Leand. de penis tr. 2. disp. 2. q. 57. quia verè & voluntarie ad sui membri mutilationem sine necessitate concurrat.

4446 Hic autem, cui sunt amputata virilia, si dispensationem obtineat, ut promovatur ad Ordines, non tenetur secum deferre telliculos in pulverem redactos, dum Missam celebrat, Leander cit. q. 61. cum Com. quia hoc nullo jure disponitur, sed est error vulgi.

4447 Si secundum, videlicet si sine sua culpa sicut membrum abscissum, non evadit irregularis, si membrum amissum non sit tale, ut usum Ordinis impediatur, aut notabilem deformitatem afferat. Tale non erit, si sint abscissa virilia. Tale erit pro Sacerdote, si sit abscissus digitus necessarius ad Eucharistiæ fractionem. Tunc autem irregularis erit ex defectu corporis, ita ut si abscisso contingat ante assumptos Ordines Sacros, non possit ad illos promoveri; si contingat post Sacerdotium assumptum, non possit Missam celebrare; potest autem in aliis Ordinibus & Officiis ministrare, pro quibus nec impeditur, nec deformis est.

## CLERICUS

4448 **N**on potest esse accusator in causa sanguinis, c. Sicut Sacerdos 2. q. 7. nec testis, cap. Testimonium 11. q. 1. nisi ad innocentem liberationem, & ex fide Superioris licentia: alioquin irregularis evadet. Idem dicit de Religioso.

4449 Clericus jurisdictionem obtinens temporalem, non fit irregularis, si causam sanguinis alteri deleget, dummodo non mandet, ut illum morte puniat; sed solum iungat, ut inquirat veritatem, & provideat de iustitia, in cap. Episcopus in 6. pag. mihi 123. A lib 3. tit. 24. n. Clericus, vel Monach. his verbis (Licet Clericus causas sanguinis agitare non liceat, cas tamen, cum jurisdictionem obtinet temporalem, debent & possunt.



sunt, metu irregularitatis cessante, aliis delegare. Et Glossa libi.

Hinc in Regno Siciliae, si in jurisdictione temporali praesidet Praelatus Ecclesiasticus, causa sanguinis occurrente, non utitur solito iure. Excellentia sua providet, & mandat, ut Titius suspendatur, sed mutato (Excellentia sua providet, & mandat, ut Tribunal M.R.C. inquirat veritatem, & provideat de iustitia.)

4450 Personae Ecclesiasticae tradentes Curiae Saeulari delinquentes refugiatos in suis Ecclesiis, in casibus expressis a Greg. XIV. relatis a n. 638, in quibus immunitate non gaudent, nullam irregularitatem incurrunt, aut censuram: n. n. 690.

4451 Gubernator Urbis Romae, & Ministri de eius mandato executores in causa sanguinis, & mortis, aut mutilationis irregularitatem non incurrunt. Leo X. in consuet. 8. Et si pro consuetudine S. 17.

4452 Clericus aliquis accusans in causa homicidii, aut alterius delicti, quod mortem mereretur, ut irregularitatem videret, morte, aut mutilatione accusati secuta; debet prius protestationem praemittere, se non intendere, ut reus poena sanguinis puniatur; sed solum, ut sibi, vel suis satisfiat, & provideatur, ne contra se, aut suos, talia de cetero fieri praesumantur.

4453 Hanc protestationem requirit Canon cap. 2. de homicidio in 6. ad defectum lenitatis purgandum: & eam concedit ut privilegium Clericis, ne si Clerici (aut ipse textus) metu irregularitatis conteri de suis malefactoribus non audeant, quod plerique occasio eos trucidandi, aut ipsorum boni degradandi. Bonae. Bamburg. hic, Pirhing. in Comp. l. 5. tit. 12. §. 2. Quia protestatio (ut recte advertit Matthaeus, tom. 2. pag. 137. n. 39.) operatur, ut dicantur agere civiliter, quia non accusant de crimine in ordine ad mortem, sed ad satisfactionem damni recepti; ac ad cautelam, ne iterum ab eo aut similibus malefactoribus damnum recipiant.)

4454 Et sufficere, tenet Arauxo tom. 1. g. 4. n. 10. etiam si animus internus non esset verus, respectu mortis; quia licet tunc talis accusatio esset sicca respectu actus efficacis interni mortis, et tamen vera respectu affectus inefficacis interni non mortis, & operationis efficacis externae; quia talis protestatio operatur, ut accusatus non moriatur, aut mutiletur ex vi accusationis illius; quia ex vi illius iam revera accusator protestatur se non intendere querelam criminaliter, sed civiliter, uti supra.

4455 Eadem ratione Clericus tradens iudici saeculari, aut ejus Officiali furem, etiam cum signis ad eum convincendum, irregularitatem non incurrit, licet officialis occidat, aut mutilet, si dictam protestationem praemittat. Fagnanus in l. 5. cap. Ad audientiam 11. de homicidio, ex cap. Tria neri, §. ad ultimum & cap. Postulasti.

#### JUDEX ECCLESIASTICUS DEGRADANS

4456 Clericum morte dignum, & brachio saeculari tradens, irregularis non est; quia per talem actionem non applicatur positivè iudicio mortis, quod utique esset principaliter, efficaciter, & proximè ad mortem cooperari; terminus enim talis actionis non est mors, sed solum exclusio à statu, & foro Clericali.

4457 Confirmatus; irregularitas namque haec non incurritur, nisi per influxum physicum, aut moralem proximam in homicidium, aut mutilationem; in re autem nostra Judex Ecclesiasticus non dat jurisdictionem iudici laico in talem reum: quia ex se illam habet in Clericum degradatum. Nec inducit illum per se, & proximè ad poenam sanguinis, nisi tantum remotè, & valde per accidens, quatenus illum de tali crimine convictum permittit, ut à brachio laicali capiat, & iudicetur.

4458 Unde (ut rectè advertit Arauxo cit. n. 4.) verbum illud, traditio brachio saeculari, nil aliud est, quam remotio prohibentis, id est privatio Clericalis privilegii in Clerico, & in laico dimissio, seu relaxatio personae, quod declarat Innoc. III. in cap. Novimus, de verb. signific.

4459 Ut Clericus, non solum damnabile, sed damnosum, fuerit degradatus, tenentur excommunicari Clericali, saeculari fore per consequentiam applicatur; cum ab Ecclesia fore fuerit propositus ejus ex degradatio celebranda saeculari potestate praesente ad pronuntiandum eundem cum fuerit celebrata, ut in suum forum recipiatur degradatum, & sic intelligitur traditio curiae saeculari, &c.

4460 Nec obstat; quòd textus loquitur de Clerico; quia etiam ob identitatem rationis procedit de laico; nam sicut Judex Ecclesiasticus, relaxando Clericum, non tribuit jurisdictionem iudici laico, quia hic ex se jurisdictionem habet in Clericum degradatum; ita potiori jure relaxando laicum, quia pariter Judex laicus ex se jurisdictionem habet in illum.

4461 Attamen, quia remissione, & relaxatione, sive Clerici, sive laici iudici saeculari, remotè, & per accidens occasione praebet mort-

mortis, & sic videtur à lenitate Christi desecere, adhuc debet recentiam protestationem praemittere, quia omnis defectus lenitatis (si quis sit) purgetur; liquet ex dicto cap. Novimus: per haec verba: Pro quo tamen debet Ecclesia (videlicet Judex Ecclesiasticus) efficaciter incedere, ut extra mortis periculum, circa eum sententiam moderetur.

Ubi particula debet, inquit, talem protestationem esse praecipuum, idque ad majorem securitatem, & omnem irregularitatis periculum amovendum: ita Arauxo cit. n. 8.

4462 Ex dictis sequitur, quòd Judex Ecclesiasticus, si completo processu, & data sententia, puta carceris, trireremium, &c. contra Reum putatum Clericum, pro delicto, quod apud laicos morte puniatur, reperiat eum esse laicum, & causa non sit sui juris; tunc debet à iudicio illo desistere, ut iudex incompetens, & suo legitimo iudici laico talem Reum in suo iudicio de delicto convictum, & confessum remittere, recentia protestatione praemissa, ex qua irregularitatem vitabit, si mors sequatur.

4463 Nec inde irregularis erit Clericus testis, quia coram eo Judice Ecclesiastico testificatio reperitur, 1. Quia cum à iudice Ecclesiastico non agatur causa sanguinis, non dicitur testis in causa sanguinis, 2. Quia protestatio purgando defectum lenitatis in iudice Ecclesiastico, Reum per se convictum remittente, purgat totum actum; eo maxime quia illius testificatio non influit in sententiam sanguinis postea à iudice laico latam; fuit namque coram iudice Ecclesiastico, minime coram iudice laico, 3. Quia Judex Ecclesiasticus, Reum remittendo legitimo iudici laico, non remittit processum taliter; quòd virtus illius ad mortem condemnem, sed novum format.

4464 Et dato, quòd Judex Ecclesiasticus una cum persona processum remitteret, & virtute illius Reum ad mortem damnaret, solus Judex Ecclesiasticus, & non recentius testis irregularis evaderet; quia solus Judex esset causa proxima, efficaciter influxiva in linea ministerii Iustitiae in mortem; minime testis, quia testis deposuit coram iudice Ecclesiastico, in ad quem non agitur causa sanguinis. Quòd autem postea ex remissione facta processus, testis illius depositio influxerit in mortem, per accidens se habet testis, & praeter ejus intentionem, ad obsequium nullo pacto irregularis evadit.

4465 Inquisitores ex Privilegio Pauli IV. 20. Aprilis 1557. ad favorem huiusmodi concessi, & consules ex eodem privilegio pro eis à S. Pio V. expensis, possunt absque praedicta pro-

testatione Reos fidei per sententiam declaratoriam criminis condemnare, & brachio saeculari tradere, Arauxo cit. & Ant. à Spir. Sander. Confess. tit. 12. d. 5. §. 6. n. 114. Qui addit: (Quòd verum est, etsi Inquisitores in sententiam iudicem saecularem, ut sententiam mortis contra haereticos exequantur, quia etiam ad id extendit Pontificum privilegium Majoris lib. 2. irregul. cap. 10. n. 5. & alii communiter.)

Quia tamen quatuor quaestiones, quae proponuntur, & resolvit P. Tamb. in tom. 3. lib. 10. tit. 4. cap. 15. tit. 1. in §. 13. à nu. 36. ad 41. & quatuor in §. 10. n. 21. a. valde dicta firmant, & dilucidant, ea tibi refero.

#### PRIMUM.

4466 An Episcopus possit sine irregularitate dare licentiam iudici laico exhumandi ab Ecclesia corpus occisi, ut consistit de corpore delicti, & ad formandum processum?

P. Diana p. 4. r. 2. ref. 95. resolvit, ut sequitur: (Respondet negativè Julius Lavorius in suis variis elucidationibus, tit. 2. cap. 7. num. 21. quia ad incurrendam irregularitatem ex defectu perfectae lenitatis requiritur, quòd actus qui fit, sit causa proxima, & directus in mortem, vel mutilationem, non autem causa remota, ut ex Navarro c. 2. n. 11. & Avila de cons. p. 7. disp. 5. §. 2. docet Turianus de cons. lib. 9. disp. 66. dub. 3. Sed in nostro casu actus ostendens cadaver occisi, est remotissimus, & suapte natura non directus ad mortem, vel mutilationem; & Episcopus nihil operatur, sed tantum permittit exhumari corpus, & capi informationes: ergo, &c. & ita hanc sententiam praeter Lavorium docet etiam in terminis, ut dicit solet, terminantibus, doctus Aloysius Riccius in praxi 10. 1. ref. 453. & ita praesertim fuisse in Curia Archiepiscopali Neapolitana testatur M. Antonius Geniensis in praxi cap. 42. n. 20. & ita etiam docet Venerus in Exam. Episc. lib. 2. cap. 23. num. 19.)

4467 P. Tamb. cit. inquit, Possit sine metu irregularitatis dicitur licentiam concedere ajunt nonnulli, ut Venerus in Exam. Episc. l. 9. c. 20. n. 6. Bonac. de consuet. d. 3. q. 2. g. 3. num. 11. Lavorius var. tom. 1. tit. 2. c. 7. n. 31. & c. 13. n. 57. Diana p. 4. r. 2. ref. 96. alios citans: addunt alii quod debere: ita Lavor. loc. cit. Sed processus si petitur cadaver, ut consistit de corpore delicti, vel ad inquirendum contra personam indeterminatem, quis scilicet delicti auctor fuit, omnes consentiunt, posse Episcopum licentiam concedere; quia id solum esset quòd remotum ad sententiam fore mortis consecuturam. At difficultas vertitur, an possit, quan-

do cadaver requiritur, ut confirmetur suspicio, vel compleatur probatio contra aliquam personam peculiarem. Sunt v. gr. iudicia contra Titium; postea vero corpus Petri invenitur cum gladio, quem Ministri invenerunt sanguine aspersum apud delinquentem, vel quod simile. Et nihilominus quamvis antiquiores putaverint, tunc non posse Episcopum licentiam concedere, ne concurrat proxi- me ad processum sententiae sanguinis contra personam determinatam; tamen ex praedicta doctrina, quod irregularitas ex defectu lenitatis non incurritur, nisi à Ministris iustitiae, sequitur, posse sine irregularitatis timore iudicium, quod facit Episcopus, etiam positive concedendo licentiam, non facit ut Minister iustitiae, puta nec ut accusator, nec ut testis in iudicio criminali, &c.

Est tamen notanda monitio Congregationis Cardinalium super negotia Episcoporum, 22. Novemb. 1619. quae apud Gavantium in *Mém. Hist. v. 8. tit. 1. in dicit. n. . .* sic habet. *Non debet Episcopus dare licentiam exhumandi corpus ad hoc, ut Laici sumant iudicia in criminalibus.*

4468 Quod irregularitas haec ex defectu lenitatis non incurritur, nisi à Ministris iustitiae, videlicet ab iis, qui ad deformationem, vel mutilationem hominis concurrunt instructi auctoritate publica, tenet Gobat in *Explicatione* *tr. 8. casu 17. à num. 658. ad 660.* quod firmat pluribus iuris, & Doctoribus Matthaei *cap. 2. pag. 136. numer. 35. ex cap. Aliquantis disp. 51.* Tales sunt Accusator, Testis, Advocatus, Notarius, Satellites, Lictores, Carnifex, & similes; hi namque omnes potestate à magistratu accepta ad deformationem concurrunt, & sic auctoritate publica. Hinc fit, ut testis inhabilis non sufficiat, nec admittitur, sed repellitur.

#### SECUNDUM.

4469 Titius postquam renunciavit coram Episcopo Clericatum, delictum morte dignum commisit. *Quis sit iudice laico comprehensus.* An Episcopus à iudice laico requisitus possit sine metu irregularitatis copiam talis renunciationis Clericatus illi praebere? Idem queritur de copia degradationis verbalis.

Diana *cit. in fine* subdit (Notandum est etiam hic, quod *Genevensis*, ubi supra, testatur in dicta Curia resolutum fuisse, posse concedi Curiae saeculari copiam sententiae depositionis, sive degradationis verbalis, & renunciationis habitus Clericalis alicuius Clerici inquisiti de homicidio in Curia saeculari, alle- xantis se esse Clericum, & Curia saecularis ne-

gabat esse Clericum ob praedictam depositionem, & renunciationem: sed ut in supra- dictis cogita.)

Super dictis Diana P. Tamb. *cit. profequitur.* Respondeo. ( Diana *loc. cit.* postquam visus est affirmasse, quod possit addi; sed tu cogita. Ego vero cogitare, si praedictam haec doctrinam nescirem, vel eam improbabilem iudicarem. Nunc vero, cum videam Episcopum, vel ejus Ministros, tradendo copiam talis renunciationis, vel depositionis, non fungi munere Ministri iustitiae saecularis, nec Accusatoris, nec Testis in iudicio; censo, probabile esse, quod possint. Non ita esset, si traderent eidem Curiae saeculari processum forte ab ipso Episcopo factum de homicidio commissio à Clerico: illum enim processum cum fecerit Episcopus ut minister etiam ipse iustitiae; si deinde occideretur delinquens, concurrente quamvis solum ex parte ejusmodi processu, nequaquam ab ipso irregularitas evitaretur.

#### TERTIUM.

4470 An iudex Ecclesiasticus possit sine irregularitatis metu iudice laico concedere quasdam Episcopis apud reum inventas, quibus idem iudex Ecclesiasticus probaverat, delictum reum commisisse homicidium proditorium, adeoque imminentate non gaudere?

Respondeo (ait Tamb. *cit.*) non posse. Ratio principalior est, quia Ecclesiasticus dare utiliter non potest has Epistolas, nisi etiam det processum, seu partem processus, quo appareat, eas Episcopis inventas esse apud Reum: at omnes Doctores clamant, processum iudici laico non posse dari ab Ecclesiastico, ut supra, §. 10. *num. 21.* vidimus. Lege Tancrèd. p. 2. *q. mor. tr. 1. §. seg.* qui late hoc profequitur, sed huius nostrae solidae rationis non meminit.

#### QUARTUM.

4471 An iudex profertur sententiam sanguinis contra delinquentem, incurrit irregularitatem, quando ad executionem mortis requiritur sententia alterius iudicis?

(Respondeo, esse distinguendum; *pro* enim posterioris iudicis sententia utatur praesentis, seu probationibus, seu sententia h. d. à prioris iudice, quia tunc uterque concurrat ad mortem, uterque incurrit irregularitatem; si non utatur, liber erit prior iudex, & solus posterior in illam cadet; quia tunc prior iudex nullo modo concurrat ad mortem. Non est igitur audiendus Henric. *lib. 14. cap. 12. num. 5.* cui adhaeret Avil. *de Consue. p. 7. n. 5. §. 1. d. 1.* qui in hoc casti priorem iudicem liberat semper) *vide n. 4548.*

IRRE-

#### IRREGULARITAS TOLLITUR

4472 Quatuor modis. Primo per Baptisimum: per cum tolluntur irregularitates ex delicto, puta homicidii, mutilationis, &c.

Item ex defectu lenitatis: ut in *num. 4434.* Non tolluntur irregularitates ex defectu duritiae, ut sunt ex bigamia vera, & reali, ex infamia: ex defectu animae, corporis, libertatis, &c.

4473 Secundo, per cessationem causae, seu defectus. Sic cessante infamia per publicam emendationem, aut defectu corporis, vel defectu aetatis, tollitur irregularitas. Et in obligato ad publicam rationem, post rationes redditae cessat irregularitas, seu impedimentum, ut promovetur ad Ordines.

4474 Tertio, per Professionem Religiosam; sic cessat irregularitas natalium, quoad Ordines tamen, minime quoad dignitates, & Prælatas: *v. n. 4434.*

#### QUARTO PER DISPENSATIONEM.

4475 Patet in omnibus irregularitatibus dispensatio. Com. quia irregularitas est de jure Canonico, supra quod est Summus Pontifex, cum fit ejus legislator.

4476 Episcopus dispensare potest cum suis subditis, & in sua Diocesi, in irregularitatibus omnibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quae oritur ex homicidio voluntario, suppletu, injusto, non casuali, sed ex proposito patrato: ut in *num. 3376.*

Potest dispensare in irregularitate ex mutilatione occulta; quia haec in jure non excipitur. Quid sit occultum: *v. n. 3317.*

4477 Pro irregularitate ex heresi occulta, dictum est *n. 3338.* In irregularitatibus ex defectu, Episcopus solum in bigamia similitudinaria dispensare potest, minime in vera, ex Declar. S. Cong. Conc. apud Fagnanum, in *lib. 1. Decr. cap. novissimam 13. de Constit. nu. 32.* Nec in interpretativa.

4478 Possit tamen dispensare cum illo, qui linguam latinam parum callet. Item cum quovis illegitimo ad Minores Ordines, & beneficium simplex, etiam si habeat annexum curatum, docet Ant. à Spir. Sanct. *de Irreg. tr. 13. disp. 2. §. 1. n. 131.* cum Diana *p. g. tr. 2. ref. 86. §. par. 4. tr. 2. ref. 62.*

4479 Archiepiscopus non potest cum subditis Episcoporum suffraganeorum dispensare, nisi in actu appellationis, quia tunc sunt subditi ratione appellationis.

4480 Praelati Regulares possunt cum suis subditis dispensare in omni irregularitate, excepta ea, quae oritur, 1. ex homicidio vo-

luntario injusto, non casuali, sed ex proposito pattrato, 2. ex mutilatione pariter voluntaria, & injusta, ex proposito pattrato, 3. ex bigamia vera, & interpretativa. Unde possunt dispensare in similitudinaria. Constat ex iuris libris *num. 3375.* Et maxime ex verbis Bullae Maris Magni Minorum Sixti IV. *incap. Regimini.* Quibus conceditur facultas

4481 (Generali, & Provincialibus Ministris dicti Ordinis, pro tempore existentibus, & illorum Vicariis, dispensandi cum dicti Ordinis Minorum professoribus defectum natalium, ex adultério, sacrilegio, incestu, aut quovis alio nefario & illicito coitu proveniente, patientibus: nec non cum his, qui ex quavis causa, praeterquam homicidii voluntarii, bigamiae, & mutilationis membrorum, irregulares forent, postquam Ordinem ipsum professi fuerint, ut defectu, & irregularitate huiusmodi non obstantibus, irregulares ipsi ad quoscumque, etiam ad Sacros Ordines, promoveri, & in illis, etiam in Alcais ministerio, ministrare, & tam ipsi irregulares, quam defectuum natalium patientes praedicti, ad quaecumque administrationes, & officia dicti Ordinis eligi, recidi, & assumi, illaque gerere, & exercere libere valeant, motu, scientia, & auctoritate praedicta concedimus.)

4482 Idem conceditur in aliis Bullis Maris Magni Praedicatorum, & aliorum Mendicantium: Et quia ibi excipiuntur expressè aliquae irregularitates jam recensitae, facultas ad dispensandum ampliatum in omnibus aliis; quoniam exceptio firmat regulam in non exceptis. Ant. à Spir. Sanct. *cit. num. 333.* Leander *de Penit. disp. 7. n. 135.* Diana *p. 4. tom. 2. ref. 69. §. p. 1. tr. 12. ref. 12.* cum pluribus, qui ob eandem rationem idem docent de irregularitate ex defectu lenitatis. Matthaei, in *Officiis Curia tom. 2. pag. 146.*

4483 Excipiuntur irregulares ex defectu animae, & ex defectu corporis, à *nu. 4427.* recensitae, defectu durante. Unde recte ait Matthaei *cit.* non posse Praelatos Regulares dispensare (cum suis subditis amentibus, furiosis, epilepticis, lunaticis, enervementis, enormiter leprosis; cum abstemis, deformiter gibbosis, notabiliter claudis, & galeis cum morbo affectis; cum habentibus manus tremulas, ut sic emissiois periculum, cum omnino illiteratis, & similibus; huiusmodi enim non possunt, nec deceter, nec congruè, Altaris ministerio deservire) *vid. num. 4427.*

4484 Insuper quamvis in recensita Bulla Sixti IV. concedatur Praelatis Regularibus,

nimirum Generali, Provincialibus, eorumque Vicariis, potestas dispensandi cum suis subditis, quovis modo illegitimis, non solum ad Ordines, verum etiam ad Pralaturas; quoad Pralaturas fuit restricta à Greg. XIV. per Bullam *Circumspelta*, hoc modo, ut talis dispensatio ad Pralaturas fieri non possit à Generali, vel Provinciali, nisi cum Capitulo Generali, vel Provinciali, seu intermedio Capitulo, videlicet cum Congregatione pariter Generali, aut Provinciali. Hæc sunt verba:

4489 (Voluntus quoque, & Ecce Generali, aut Provinciali singulorum Ordinum, aut Congregationum, aut Hospitalium, ad quos dicta dispensatio spectat juxta tenorem privilegiorum, & indulgentiarum Apostolicarum eis concessorum, quæ dummodò usu recepta, nec aliis sub ullis revocationibus comprehensa sint, ut præfertur, in hac parte validam; cum illegitimis, quos aliis dictis Generalis, aut Provincialis, cum Generali, Provinciali, seu intermedio Capitulo (& non aliis) suffragantibus meritis, dignos judicaverint, ad honores, gradus, & dignitates obtinendas dispensare, ac dispensationes hujusmodi pro tempore ita factas, & inde fecutas quascumque, ut antea, valere, & tenere perinde, ac si supradictæ Consi. non emanassent.)

4490 Addit Matthæusci *in rem. 2. Offic. curia pag. 148. num. 80.* semper excipi Generalatum, ad quem nullo pacto Religio cum illegitimis potest dispensare: idque colligitur Consi. *Romanus Pontifex* Innoc. XII. edita super facultatibus Majoris Pœnitentiariæ; & ex usu.

4491 Confessarii verò Regulares (quidquid ad favorem dicat Ant. à Spir. Sanct. *cit. num. 332. cum pluribus*) nullo pacto valent cum secularibus super irregularitatibus, sive ex defectu, sive ex defectu, dispensare, ut constat ex Bulla Clem. VIII. *in num. 3464.* relata, ubi expressè id prohibetur. Et multo minus possunt Confessarii faculares.

4492 Per Bullam Cruciatæ super nulla irregularitate potest dispensari, Com. quia per eam solum datur potestas ad absolvendum à Censuris.

4493 Commissarius verò Cruciatæ posse dispensare cum illegitimo habito ex matrimonio invalido ob impedimentum affinitatis ex copula illicita in primo, & secundo gradu, item in Bigamia similitudinaria, detectu lenitatis, & aliis, exceptis, quæ oriuntur, ex homicidio directè voluntario, hæresi, apostasia à fide, simonia, & mala Ordinum

susceptione; tenent Anton. à Spir. Sanct. *cit. num. 334.* citans Dianam *par. 1. rr. 11. à ref. 110. ad 115.*

#### PRO DEFECTU CORPORIS,

4494 ET respectivè pro defectu animæ duo sunt attendenda.

Primum, Quod benignius sit agendum super defectu post Ordinem susceptum fecuto. Communis. Unde Bonac. *dis. 6. de irregul. q. 2. par. 2. num. 25. Et in compendio q. 2. de irregul. ex defectu*, inquit: (Multi tamen defectus reddunt hominem inhabilem ad Ordines suscipiendos, qui si adveniant jam susceptis, non reddunt hominem inhabilem ad usum illorum, ut amputatio pollicis, vel indium in Sacerdote.)

4495 Secundum. Quod defectus corporis, qualis esset amissio oculi dextri, & quilibet alius, qui non reddit patientem inhabilem ad Altaris Ministerium, & exercitium Ordinis, vel qui affert deformitatem notabilem, talem tamen, ut possit faciliter tegi, irregularitatem non inducit, ut communiter docent Doctores. Veneris *in Exam. Episcop. lib. 2. cap. 22. num. 3.* Diana *par. 2. ref. 89.* Bonac. *dis. 7. q. 2. p. 2.* Tambur. *tom. 2. lib. 10. rr. 4. cap. 8.* Leander *par. 5. de Pœnit. rr. 2. dist. 2.*

Et innumeri alii: quorum fundamentum est, quia Sacri Canones nil aliud intendunt, nisi expellere ab Altari notabiliter deformes, & inhabiles: & consequenter concludunt, quod in cunctis casibus, in quibus inhabilitas non habetur, & notabilis deformitas facilliter vitari potest, & tegeri, irregularitas cessat; quoniam cessante materia legis, cessat & lex.

4496 Dicitis non opponuntur Leander *cit. qu. 43.* & Villalobos *rr. 1. dist. 55. nu. 11.* asserentes irregularem eum, qui caret digito pollicis, vel indicis; quia id asserunt sub expressa suppositione, quòd talis inhabilitas ad hostiæ elevationem, ac fractionem, ut patet eos perlegenti.

4497 Sed potius dicta firmat textus Canonici *in 1. ultimo de corpore viciarii*, his verbis (Thomas Monachus proposuit, quòd cum in annis puerilibus esset constitutus, quadam balla ferrea super dextera fuit pollicem fortuito casu cadens, unquam avulsit ab eo: Quocirca mandamus, quatenus sit ad frangendum Eucharistiam sit in pollice ipso potens; & aliud canonicum non obstat, propter deformitatem hujusmodi non dimittas, quin eum ad Ordinem promovetas Sacerdotii.)

Hinc

#### C A S U S.

4504 **J**UVENIS quidam Clericus Diocesis A. ab infanzia totalis calvitia laborans, ac proinde Clericali coma ad omnes capillos, cuiuslibet sibi adaptata, ab Episcopo Diocesis B. cuiuslibet proprii Ordinarii legitima facultate obtenta) Monachis suis innotuit. Tandem quærit: An sit irregularis ex defectu corporis, ut si præcludatur iter ad Ordinem Sacro?

Quavis Doctores, de Irregularitate ex defectu corporis agendo, quamplura vitia enumerent, calvitium totale regulariter silent, quandoquidem est vitium irregularitatem inducens non ceteris competens esse debeat, si tantummodo sit quoad aliquam capitis partem; notabilem tamen deformitatem, & horrorem afferre, præsertim in juvene, si totale sit, quis non videt?

4505 Nihilominus dicentem, calvitium etiam totale, & in juvene, nullum horrorem afferere, cum affert finis cernere homines incedere solitos omnino sine capillis, quales sunt Mahumetis, dammati tritribibus, & alii multi, qui nec horrorem nobis afferunt, nec ad rillum nos provocant.

Id inquam dicentem, ni exemplum, ut potest à Gentilibus, & hominibus perditis, ad infamæ plebis desumptum, valdè ineptum redderetur visis facris Altaribus deputandis; cum *in cap. Miteratoris, dist. 36.* dicatur (vitiosum nihil Deo profusus offerri, legalia præcepta sanxerunt.)

4506 Adde, valdè dispar esse exemplum, quoniam altari homines, quos omnino sine capillis inspicimus, cum sua capita abradant, capillorum plorunquam vestigia ostendant; & ideo non inducunt horrorem; non ita præfatus juvenis, quem capite profusus mundo supponimus. Et hac ratione rejicitur Religiosum exemplum, quod à nonnullis Monachis posset delatum: in qua re non præteream Ecclesiam ante velle in Monachis ad honorem, quod humana malitia in Petri capite voluit ad opprobrium.

Et iterum adde, nos non esse afflictos sic mundos capite cernere faculares Clericos juvenes, & quidem eos Altaribus ministrare non intueremur sine risu, aut horrore.

Quapropter satis rationabilis habenda est difficultas novissime mota: An præfatus Clericus irregularis censendus sit? Pro cuius resolutione, quid sentiamus, requiritur,

4507 Dico, præfatum Clericum irregularem non esse ex defectu corporis, ac proinde non esse ei præcludum iter ad Ordines sacros, Colligitur ex Canonibus citandis, & ex communi Theologorum doctrina.

4508 Hinc cum casus contigerit, quòd Sacerdoti fuerit casu abscissus pollex sinistræ manus, ipse tamen (ut examine, & experientia competum fuit) juvenine indicis sinistræ manus, qui vice sinistri pollicis aptum famulatum præstabat, facilliter hostiam frangebatur, & sine deformitate elevabat: sui voti, quod non esset à Sacerdotii usu removendus, & postiori jure, 1. Quia defectus erat in pollice sinistræ, qui tantum famularum dextero, in quo virtus ad frangendum vesiet; & in casu Canonis defectus fuit in pollice dextero, 2. Quia in casu Canonis defectus accidit ante Ordinis susceptionem, in meo autem contigit post susceptum Ordinem.

4509 Idem dicentem, si pollex fuisset abscissus vis scilicet fracti in venatione à Sacerdote ipso facta recreationis causa, & sine clamore.

4500 In hoc namque casu non potest dici, quòd sit removendus à Sacerdotii usu; ut mutilator; quia cum digitus non sit membrum, *ex n. 4424.* qui illum abscidit, non est mutilator.

4501 Nec ex vi capitis, *Qui partem dist. 55.* (Qui partem cuiuslibet digiti sibi ipsi volens abscidit, hunc ad Clericum Canones non admittunt) quia textus expressè loquitur de volente abscindere; nos autem Sacerdos, est dederit operam rei illicitæ, nempe venationi Clericis prohibita, quamvis volens venatus sit; pollicem haud abscidit volens, non directè, ut est certum; nec indirectè, cum non nisi per accidens, minime per se, & regulariter sit venatione pollicis abscissio fecuta, ut dicuntur communitè Theologi de voluntario *q. n. 2124.*

4502 Adde, textum per illud verbum *Votum*, loqui de iniquè abscidente; *ut dicit in n. 444.* Et ponderat De Leone *rr. 5. fil. 22. num. 8.* Veneris *in Exam. Episc. lib. 1. cap. 22. nu. 2.* & firmat *ex cap. 1. de Clericis, qui autibus in Duello.*

4503 Dixi: *Et si dederit operam rei illicitæ*, quia illicitam esse Clerico venationem feram ob periculum, & indecentiam, licitam vero esse venationem avium, leporum, & similium, non clamorofam, sed modestam cum recreationis causa, docent Vener. *in Exam. Episc. lib. 5. c. 25. n. 2.* Diana *par. 3. rr. 6. ref. 19.* Qui aut, illicitam esse Clerico venationem clamorofam, seu cum strepitu, & vocibus, *ex cap. 1. de Cler. Venat. c. cap. eod. tit.* quam venationem clamorofam (addi) non esse mortale, si non sit frequens, sed raro fiat.

Ratio est, quia nullum adest caput irregularitatis ex defectu corporis. Ostenditur sic discurrendo: irregularitas enim ex defectu corporis, juxta communem Doctorum, ex triplici capite potest oriri: primo, ex defectu flexus virilis; secundo, ex defectu membrorum, aut salutis corporalis tali, ut reddat inhabilem ad ministrandum Altari; tertio, ex defectu inducentis notabilem deformitatem aut horrorem; dixi notabilem, quia si deformitas sit modica, irregularitatem non inducere, pro certo docet communis, ex cap. *Tua nos*, de Clericorum agrotatione, & in toto titulo de corpore viviani.

4508 In re autem nostra ex nullo de dictis capitibus irregularitas oritur; non quidem ex primo, ut supponimus: nec ex secundo, quia membrum est pars corporis, quæ officium fore de distinctionem habet à cæteris, ut oculi, nares, &c. capilli autem, supercilia &c. cum solum sint ad ornamentum corporis, & nullam operationem per se distinctam habeant, pro certo membra non sunt, ac proinde nec mutilationis materia, ut docent eum communi Doctorum citandi: neque patientem inhabilem reddunt ad exercitium Ordinum, & ministerium Altaris: v. n. 4424.

4509 Nec tandem ex tertio: quia deformitas, quæ ex capillorum defectu oritur, facillime potest vitari per usum comæ clericalis confectæ, ut ea altarius juvenis utitur: ac proinde non censenda notabilis, & irregularitatem inducens.

Hæc illatio, præterquam sit clara, demonstratur à fortiori ex communi Doctorum doctrina.

4510 Et Primò, Carens oculo, irregularis est: si autem notabilis deformitas non appareat, vel si appareat, & per artem sufficienter tegatur, irregularis non est. Leander *part. 5. de Panis Est. r. 2. dist. 3. & in comp. fol. 697. nu. 1. Tamb. com. 2. lib. 16. r. 4. c. 8. §. 1. n. 2. & apud ipsium, Nav. Hurt. Sur. *Part. 1. r. 1. nu. 1.**

4511 Secundò, Carens auriculis, quia earum defectus valde faciem deturpat, irregularis est, si tamen capillis faciliter occultari possit defectus, irregularis non est. Leander *cit. & in com. n. 3. Tamb. cit. n. 8. Gabriel à S. Vinc. de Censuris dist. 11. g. 3. n. 2. Bonac. dist. 7. q. 2. p. 2. n. 8. Diana p. 4. r. 2. ref. 73. & in Summa, v. Irregularitas ex defectu, n. 19. & alii multi apud ipsos.*

4512 Tertio, Carens naso, vel illius parte, irregularis ex se est: quia quæ exigua deformitas est in cæteris membris, magis conspicua est in naso: si tamen alieius artis ope, carne, vel forma carne imitante, indecoros

non appareat, irregularitatem effugeres. Ita Tamb. *cit. n. 19. qui idem vult esse dicendum de cicatrice, vel simili existente in vultu, aut guttore. Ita etiam Leand. cit. in comp. n. 6. Gabr. à S. Vinc. cit. n. 75.*

4513 Quarto, Claudus, si sine baculo ambulare non potest, irregularis est: si tamen sine baculo potest ad Altare accedere, irregularis non est. Similiter habens pedem, aut crurum ligneam, vel crura valde difformata, & pariter pedes, irregularis est: & tamen irregularis non est, si vestium oblongarum usu deformitatem tegere possit. Ita Leand. *cit. in comp. nu. 8. Tamb. cit. n. 17. & 18. Gabr. à S. Vinc. cit. n. 82. & 83. & alii multi apud ipsos.*

4514 Idem docent de illis, qui carent unguibus, & universaliter in omnibus casibus, in quibus deformitas notabilis vitari potest, & tegi; quorum ratio est eadem de n. 4495. Et hæc ex causa Doctorum quamvis sint solliciti in numerandis quamplurimis eiusmodi defectibus, defectum totalem capillorum regulariter silent, quia mirum ex aliis resolutionibus clarè patet, quid sit dicendum.

4515 Cum igitur in nostro casu deformitas facillime tegatur usû præfate comæ clericalis, nulla exinde exilitari debet irregularitas. Nec officit si in superciliis desint pili, quia parum pro nihilo reputatur, & in hæc materia etiam locum habet parvitas.

4516 Nec huic resolutioni adverfatur Alarius *lib. 6. Canonum Conf. fol. 655. n. 3. ex Sacro lib. 6. cap. 9. n. 6. hæc habens (Item (supple tu, irregularitas inducitur) si capilli capitis, & barba in totum excederint, si id contingit ex lascivia, & libidine, cum hujusmodi sint infamæ) non adferatur, inquam primò, quia intelligi debet, quando deformitas non tegatur, ut liquet ex dictis. Secundò, quia solum ex capite infamie irregularitatem arguit (& sic non famus in qua) minimè ex capite deformitatis; & ritè, cum inquam hæc potest tegi.*

4517 Meam resolutionem, meamque rationem firmat Auctoritas proprii Episcopi, qui rei conscius, adhuc præfatum juvenem, etiam literis dimissorialibus sui proprii Ordinarii munitis, irregularem non judicavit, sed ad minores promovit, & non ex alio motivo (ut credere oportet) nisi ex præfatis prædictis casibus solidaro.

4518 Adde, quod si totalis capillorum defectus altatum juvenem à minoribus Ordinibus non impedit, nec eum impedire debeat à sacris; ratio est, quia defectus illi, qui notabilem deformitatem afferunt, irregularitatem

tatem inducunt etiam quoad minores Ordines, & statum Clericalem: ita expressè habetur cap. *Signis. cap. si quis, cap. Eusebio. cap. qui parrem dist. 55. & cap. Miseratus, dist. 36. id etiam docet Gabr. à S. Vinc. cit. n. 67. & 74. & Tamb. cit. n. 7. n. 3.*

4519 In plura protenderem, nisi citati Doctores, ex Canonico jure moti, præsertim ex Clem. *si fuerint de homicidio, cum Panorm. in cap. 1. de Corp. Pœnit. & in cap. 1. & 3. de Cleric. agr. mihi silentium indicerent, innumeres, in casu dubio, Episcopi esse judicari, & decernere, an defectus, vel deformitas sit notabilis, ut irregularitatem inducat.*

#### DE DEPOSITIONE, ET DEGRADATIONE.

4520 **D**epositio (est poena, qua Clericus beneficio, aut usu Ordinis; vel utroque perpetuò privatur.

4521 Degradatio (est poena, qua Clericus non solum beneficio, & usu Ordinum perpetuò privatur, verum etiam extra statum Clericatum efficitur, & Clericalibus privilegiis per solemnem sententiam, & certis solemnitatibus, sine spe restitutionis exiit.) Hæc definitio est degradationis completæ, prout verbum, & realem degradationem complectitur.

4522 Degradatio enim est duplex, verbalis, & realis, seu actualis. Verbalis (est ipsa iudicis sententia, qua Clericus muneris, & privilegiorum Clericalium perpetua amissione, sine spe restitutionis, punitur.)

4523 Degradatio realis, seu actualis, & solemnis, est ipsa executio sententiæ, & (est perpetua, & actualis privatio muneris, & privilegii Clericalis, post sententiam effecta, & adjuncta reali actione, & caeremonia per Canones instituta.)

Degradatio verbalis, dicitur depositio, quia adhuc sic degradatus gaudet privilegio fori, & Canonis, ita ut non possit à iudice laico puniri, nec sine excommunicatione percuti. Per degradationem verò realem, & actualem, utrumque privilegium amittit, ita ut possit à laico puniri, & sine excommunicatione percuti.

Degradatio verbalis dicitur respectiva, quatenus est ordinata ad realem, & actualem.

4524 Censura, depositio, & degradatio conveniunt in hoc, quod qualibet est privatio spiritualium muneris, & quod proinde soli Clerico conveniat.

4525 Differunt verò, quia censura est poena medicinalis inflicta ad contumaciam coercendam; unde non est ex sui natura perpe-

tua, sed infligi solet ad tempus, intenciens restitucionem, satisfactio præfata. Et si est perpetua, potest per absolutioem, aut dispensationem, tolli ab eo qui illam infligit.

4526 Depositio verò est pura poena, de sui natura perpetua. Sic pariter est degradatio actualis, & realis, quæ tamen à degradatione verbalis differt in hoc, quod privet non solum usu Ordinis, & beneficii, sed etiam omni privilegio Clericali fori, & Canonis: non sic verbalis, ut in n. 4523.

4527 Degradatio verbalis fieri potest in absentem, realis verò non nisi in præsentem. 4528 Item realiter degradatus non potest in integrum restitui, nisi à solo Papa: verbaliter degradatus potest restitui per Episcopum, si degradatio fuit ob delicta non graviora adulterio: cap. *ut si Clerici, & de Adulterio.*

4529 Graviora adulterio dicuntur Hæresis, Simonia, Homicidium, Pignatellus *tom. 8. consulti. 91. n. 16. Clericatus cit. 173. n. 17.*

4530 Degradatio realis non tollit characterem, quia est indelebilis; unde sic degradatus tenetur ad vorum castitatem. Item ad horas, si poena, ad quam damnatus est, non impedit; ipsi potest esse damnatus ad trimeses.

4531 Clerici autem condemnati ad trimeses non sunt prius realiter degradandi, ex consuetudine, & pluribus Decretis S. Congr. Pignatellus *cit. n. 4. & 5. Nisi essent damnati propter hæresim, ex cap. 1. de Her. in 6. ubi Gloss. unde degradatio realis non infligitur, nisi in casibus, in quibus Clericus est Curie seculari tradendus, & in quibus ab ea, poena mortis afficitur.*

4532 Prælati Regulares non possunt suos subditos degradare. Unde Episcopi est eorum causam degradationis cognoscere. Clericatus *cit. n. 15. ut in n. 4531.*

#### SOLEMNITAS DEGRADATIONIS VERBALIS

4533 **P**rescribitur in cap. 2. de Panis in 6. sibi aliis sex Episcopis, assistentibus Presbyteri, tribus autem in condemnatione Diaconi, vel Subdiaconi, coram his tamquam Assessores, & iustitiam cause cognoscentibus, sententiam in chinmofoim pronunciat.)

In cap. si quis Episcopus, Causa 15. quæst. 7. (Episcopus Sacerdotibus, ac Ministris solus honorem dare potest, sed solus auferte non potest. Si enim hic, qui in hoc saculo à dominis suis honorum libertatis adepti sunt, in

servitutis iugum non revocantur, nisi publice apud Praetores, ac Praefides Tribunali toro fuerint accusati. Quamvis magis hi, qui divinis Altaribus consecrati, honore Ecclesiastico decorantur? Profecto, qui nec ab uno damnari, nec uno iudicari, poterunt honoris sui privilegio exui, sed praesente Synodali iudicio quod Canon de illis praecipit, oportet definiti. Idem in cap. Felix, ibid. & in cap. Non potest, de sent. & re iudic. num. 3.

4534 Ob difficultatem autem congregandi Episcopos absentes a propriis Ecclesiis, & ne debita iuris executio contra Clericos criminofos differatur, Concil. Trid. sess. 12. cap. 4. de reformatione.

Edidit Decretum tenoris sequentis (Cum verò tam gravia nonnumquam sint delicta, ab Ecclesiasticis commissa personis, ut ob eorum atrocitatem de Sacris Ordinibus deponendum, & curia sint tradenda saeculari, in quo secundum sacros Canones certus Episcoporum numerus requiritur, quos si omnes adhibere difficile esset, debita iuris executio differretur; siquidem autem intervenire possent, eorum residentia intermitteretur: propterea statuit, & decrevit, Episcopo per se, seu illius Vicarium in spiritualibus generaliter, contra Clericum, in sacris etiam Praesbyteratus Ordinibus necnon verbum depositionem, & per seipsum etiam ad actualem, atque solemnem degradationem ab ipsis Ordinibus, & gradibus Ecclesiasticis in casibus, in quibus aliorum Episcoporum praesentia in numero à Canonibus definita requiritur, etiam absque illis procedere liceat: adhibitis tamen, & in hoc sibi assistentibus totidem Abbatibus, usum Mitrae, & Baculi ex privilegio Apostolico habentibus, si in civitate, vel dioecesi reperiri, & commode interesse possit; alioquin aliis personis, in Ecclesiastica dignitate constitutis, quae aetate graues, ac iuris scientia commendabiles existant.)

4535 Vbi nota, Episcopum ad verbalem degradationem, seu sententiam posse per se, vel per suum Vicarium Generalem procedere: quia est actus potestatis Ordinis, ut à n. 4387. sed necessaria potestas Ordinis, & Vicarius Generalis quod iurisdictionem facit unum, & idem Tribunal cum Episcopo: Actuale verò, seu solemne actum degradationis exercere non potest, nisi Episcopus consecratus proprius, vel alius Episcopus consecratus de proprii commissione, quia est actus Ordinis Episcopalis. Joann. de Castillo de censuris. r. 10. dub. 1. n. 17. & com. ex cap. Transmissa, & Panor. in

cap. Non potest de sentent. & re iudic. num. 3. 4536 Praxim deinde dat Pontificale Romanum sub Urb. VIII. reformatum per hanc vetera: in examine, & in definitione requiritur: nomen vero ipsius Episcoporum (supple tu) in degradatione Presbyteri, &c. Distabitur autem sententia deponendi ab Ordine, si intenditur, ut post eam sequatur actualis degradatio, nomine Episcopi Ordinarii, cum praesentia Capituli (supple tu) in causa Clerici in minoribus; seu cum Concilio, & assensu Episcoporum (supple tu) in causa Presbyteri, vel Clerici in sacris, in hanc modum: Qui nobis, &c. Interd. de salu. consilio, & assensu ab omni Ordine & privilegio Clericali sententialem te perpetuo duximus deponendum, & deponimus, &c.

4537 Summatim igitur ad degradationem Episcopi ad degradationem Sacerdotis, proprius Episcopus cum aliis sex, Diaconi, aut Subdiaconi, cum aliis tribus: Per degradationem verò Clerici in Minoribus solus Episcopus cum praesentia Capituli; sex quatuorundam de Clero representantium Capitulum. Glossa in cap. 3. de Penit. in 6. Numerus verò sex, aut trium Episcoporum, ex Trid. relatio suppleti potest per totidem insulatos Abbates, & in eorum defectum per alias personas in dignitate Ecclesiastica constitutas, quae aetate graues, ac iuris scientia commendabiles existant.

4538 Difficultas tamen est de qualitate, sub qua alii Episcopi, seu Abbates ad degradationem requiruntur. In qua re duae sunt praecipuae opiniones. Prima docet, eos requiri ad degradationem verbalem, ad recognitionem scilicet causae, & sententiam, ut collegas, & coniudices cum voto decisivo, non requiri autem ad actum solemnitatis. Suarez de cens. dist. 30. sess. 2. n. 19. Joann. de Castillo de censuris. r. 10. dub. 1. Genuesinus in Praedictis. Eccles. n. 730. Clerici. c. 153. n. 11. Silvester in Sum. r. 2. D. gradatio. Toletus ibid. Antonellus de Regimine Eccles. lib. 6. c. 3. n. 2. & c. 6. Ant. à Spir. S. de cens. r. 13. dist. 14. sess. 3. Castrpal. de cens. & alii apud ipsos, item Bonac. tom. 1. dist. 5. punct. un. n. 13. Qui fundantur in recentis iuris.

Bonac. tamen vult, eos etiam requiri ad actum solemnitatis. At quantum ad actum solemnitatis eos non requiri, docet ultra recentiores Doctores novissime Phœbeus in insul. Canon. l. 8. r. 18. pag. 62. m. 7. Et expressè innuit Pontificale Rom. cit.

4539 Secunda opinio tenet, eos requiri solum ad actum solemnitatis, minime ut coniudices ad degradationem verbalem, scilicet ad causae cognitionem, & sententiam. Fagnanus

in lib. 3. Decretalium, cap. Aqua, de Consecrat. Eccles. vel Altaris à num. 29. ad 32. Qui refert pro hac opinione Declarationem S. Congr. Conc. Ob quam, hanc opinionem sequuntur Alarct. & Paterius.

Verba Fagnanus sunt, ut sequitur (Appellatione autem personarum Ecclesiasticarum, de quibus Concilium loquitur, Praelatos Regularum Medicantium non comprehendit, dicitur Sacra Congregatio, cum non habeant nomen dignitatis; & Abbates non debent nomen dignitatis, sed tantum posse solemne, & actuali degradationis assistere, ut assessores, & posse Ordinarium alias personam in dignitate Ecclesiastica constitutas, etiam non dioecelanas, adhibere.)

Opiniones tantum mihi sufficiat retulisse, solum ne opti hec notitia desit.

4540 Illud certum est, casum hæresis esse privilegium, & casum hæresis exceptum, ex cap. Quoniam 1. de Hæresis in 6. ubi degradatio verbalis committitur solis Inquisitoribus, aut proprio Episcopo. In causa inquam hæresis, ad favorem fidei solus Episcopus, & in locis S. Officii soli Inquisitores una cum Ordinario ad sententiam, & verbalem degradationem procedunt. Hæretici verò solemni degradatio spectat ad Episcopum: ut in num. 4535.

## DECLARATIO S. CONGR.

Quam refert Fagnanus, nullam habet vim. 1. Quia non constat authenticè, ut requiritur ex Decr. Sacr. Congr. Conc. Julii Urbani VIII. ut in num. 219. 2. Quia neque exprimitur, an sit edita Papa consilio, ut requiritur, ut habet in vi legis, ex num. 215. Unde in causa tam gravi, quanta est causa degradationis, & traditionis Sacerdotis Tribunali saeculari ad mortem, non est standum tam infirma relationi.

Gratis autem ea dicit, adhuc potest cum nostra resolutione componi, ait enim, Abbates non debent interesse examinationi, vel processui, videlicet examinationi testium, & rei, ac confessioni processui, cui quidem neque proprius Episcopus solet interesse, sed ea committit agenda ministris de sui commissione, uti solet etiam a iudicibus laicis servari; consilio autem a Commissario examine testium, ac rei, & completo processu, tunc iudices illum examinant, ac recognoscunt super qualitate delicti, & probationibus, & inde ad sententiam deveniunt: ut innuit Pontificale Rom.

Insuper ait, Sed anticum posse solemne & illud ad degradationem assistere ut assessores. Ubi pro solemni degradatione accipitur verbalis degradatio, & prolatio sententiae, quae pluries so-

let dici solemnis degradatio; nam degradatio verbalis, & respectiva, quae scilicet ad degradationem a iudice ordinatur, & ipsa degradatio actualis, & realis, se habent fere sententia, & ejus executio. Arauxo r. 1. p. 4. num. 12.

Quod roboratur per particulam, ut assessores, quae non importat parvam assentimentum actuali solemnitati, sed consilium, aut votum in causa. Quae Decl. intelligenda est rationabilis, tam ob expolita, quam quia correctiva iuris est vitanda, quantum fieri potest, quoniam iura iuris concordare oportet.

Ceterum contra eam validam dat praesumptionem, 1. Pontificale Rom. quod fuit reformatum ab Urb. VIII. qui sciebat dispositionem Tridentini, & alius, si quæ erant; & tamen dispositi uti supra.

Secundo, verbum illud posse, quod significat libertatem assentientis, minime necessitatem; & sic Abbates libere possent non assistere; quod esse falsum, satis liquet ex dictis.

Ex quo solitas formatur discussio: Certum est, Abbates necessarios requiri, etiam in offensis; sed non requiruntur ad actum solemnitatis, seu actualem degradationem, ut jam constat ex num. 4538. igitur requiruntur ad verbalem degradationem.

Denique ex prop. 2. ab Innoc. XI. damnata hæc sententia est à iudice omnino appellanda, cum sit extrinseca ob motiva, tam intrinseca, quam extrinseca communis sequelæ Doctorum, & tutor, quatenus non exponit periculum nullitatis sententiae, in causa, & materia tam gravi: v. n. 108.

## FORMA, ET SOLEMNITAS ACTUALIS DEGRADATIONIS

4541 Hæretico eminenti talamo ligoco extra Ecclesiam, ubi Episcopus cum suis assistentibus sedet, ibique aptatur mensa cum feris vellis, & instrumentis Ordinum, quibus Reus induitur; sique indutus cum veste, seu libro ad suum Ordinem pendente, coram Episcopo comparat, & inde eodem coram populo dictis vellis, & insignibus solvatur, ordine praeposito: incipiendo scilicet ab oratione, quod in susceptione Ordinum fuit ultimum: utendo in singulari ipsationibus, verbis terroris, oppositis eis, quæ in collatione Ordinis profertur; v. gr. in remotione causæ, Anserimus tibi vestem Sacerdotalem, & revocato Sacerdotali precantibus. In remotione vero ultimi instrumenti, quod in Ordinum susceptione fuit primum, dicit: Anserimus tibi Cimpebantia Paris, & Pili, & Spiritus Sancti, ac Nestor, tibi anserimus habitum Clericalem, & de-

ponimus, degradamus, spoliamus, & eximus se  
omni Ordine, beneficio, & pro Regis Clericali.

Non solum autem spoliatur vestibus, & insignibus Ordinum, sed etiam veste talari, aut habitus Religiosi. Insuper raditur in capite, & si est Sacerdos, in manibus; idque ad terrorem tantæ condemnationis. Sic spoliatus signo calcei repellitur, & inde traditur, ac relaxatur iudicii seculari, ut ejus jurisdictioni tanquam purè laicus subdatur. Inde per satellites ad Curia secularis carceres ducitur ultimo supplicio plectendus; Episcopus tamen à iudice seculari petit, ut misericorditer agat, & Reum citra mortis vel mutilationis poenam puniat. *Arauxo ir. 1. qu. 4. num. 15. Clericatus cap. 153. num. 13.*

**CRIMINA OB QUÆ CLERICUS  
EST DEGRADANDUS, ET  
REFLEXANDUS**

4542 **J**ure Canonico sunt tria, 1. Crimen hæresis manifestum, *cap. ad abolendam, cap. Excommunicamus, de Hæresis, & cap. 1. eodem tit. 20. 6.*

Requiritur, quod Reus sit relapsus, vel negativus, seu impenitens, convictus tamen per legitimos testes, etiam super credulitate, & pertinacia.

4543 Secundum est falsificatio litterarum Papalium, *e. ad falsarium, de crimine falsi.*

4544 Tertium est gravis calumnia proprio Episcopo illata, *e. si quis Sacerdotem 17. 11. qu. 1. Requiritur incorrigibilitas. Glossa in e. cum non ab homine 10. de iudicis, Abbas, cap. At si Clerici num. 37. eod. tit. Suarez de Conf. disp. 30. sect. 2. n. 4. Dicallillo de Conf. tr. 10. d. 2. num. 24. Qui addit, hoc esse commune omni crimini enormi, alioquin in laico mortis poena digno; ut à n. 781. ad 790.*

4545 Ex constitutionibus Pontificiis adduntur, 1. Sodomia frequentata: S. Pius V. *Conf. 72. Horrendum dicitur*, 2. Clericus non Sacerdos Missam celebrans, aut Confessiones audiens, & absolvens. *Clm. VIII. Conf. 81. e. fultus*, 3. Solicitans in Confessione mulieres ad turpia conversatione effusa: Greg. XV. *Conf. 34. Quasi*, 4. Monerari, vel monetas tendentes, aut falsificantes lura Italiam. Urb. VIII. *In supra*, anno 1627. *in n. n. 790. 5. Copulam sacrilegam, & frequentem cum Moniali habens Pignatellus 18. e. consul. 91. n. 7.*

Sed attendenda est praxis; nam in pluribus nempe in 2. & 3. casu praxis est contraria.

**LAUS DEO.**

4546 Denique Phœreus lib. 3. tit. 18. habet Generaliter omne crimen enorme, quod fit dignum poena mortis in laico, ubi per Ecclesiasticas poenas corrigi non possit, satis esse, ut Clericus propter illud seculari potestati tradatur; colligitur ex cit. cap. Cum non ab homine, 10. de iudic. & notat Panor. in cit. cap. At si Clerici 10. eod. num. 39. & 109. Laym. in cit. c. 5. num. 6. alii-que apud ipsum.)

4547 Idem habet Joan. Dicallillo tr. 10. disp. 6. d. 2. num. 25. (Universaliter loquendo, sive de iure, sive de consuetudine, docent non pauci Auctores, degradari posse ob aliud crimen nimis enorme, atque Reipublicæ valde perniciosum, tradique Magistratui seculari. Ita Panor. cit. cap. At si Clerici, numer. 39. & cap. Cum non ab homine num. 6. de iudic. Silvest. verbo degradatio, qu. 2. Toletus supra cap. 5. Tertio est: Avila cit. d. 3. Molina disp. illa 49. Exemplum adhibeat in homicidio non simplici, sed qualificato, ut constat ex eodem cap. Cum non ab homine. Unde Parricidium, vel simile quid, tali poena dignum est. Item furtum non simplex, sed valde qualificatum, ac sacrilegum; nam cum pro his criminibus Ecclesia non habeat conditionam poenam, merito reus iudici seculari remittitur.)

4548 Demum n. 30. subdit (Pro praxi est maxime notandum, Magistratum secularium in causa criminis merè Ecclesiasticæ, v. gr. in causa hæresis, non posse cognoscere, & iudicare de tali crimine, sed tantum secundum latam declaratoriam sententiam à iudice Ecclesiastico exequi, juxta e. us inquisitionis, 5. Prohibemus, de Hæres. in 6. in crimine vero non merè Ecclesiastico potest petere à iudice Ecclesiastico processum, ut illius iustitiam cognoscat, & examinet, & deinde reum sibi traditum, sive qui fori effectum puniat. Ita Panormitanus c. 1. n. 12. de Offic. Ordin.)

Sed quantum ad hoc, omnino vide dista à n. 4452. ad 4471. maxime à n. 4469. ad 4471. quibus me remitto, & adhaereo.

De Irregularitate, & pœnis, fusè agunt Fagnanus lib. 4. c. ad audientiam, de homicidio; Phœreus in inst. Canon. tit. 18. c. 19. & alibi sub propriis titulis; Maltrius disp. 13. qu. 5. Leander to. 5. de pœnis; Tamb. to. 2. lib. 10. tit. 4. Joannes de extenrentis; tr. 8. c. pluribus in loci; Goannes de Castillo de Confessis disp. 6. c. 7. Ant. à Spir. S. de Confessis & Pœnis; tr. 13. Matthæucci in Offic. Curie to. 2. cap. 8. à pag. 117. Mendo in suis titulis.

EXA-



**EXAMEN  
CONFESSARIORUM.**

Tomus Secundus.

**DE DENUNCIATIONIBUS.**

**PARS PRIMA,**

De Denunciationibus faciendis ad Monitoria  
Papæ, & Episcoporum.

**CAPUT I.**

De Superioribus, qui possunt Monitoria edere.

**D**E Summo Pontifice nulla est difficultas.

Quantum ad alios, soli Episcopi ex Trid. *sess. 25. de reform. cap. 3.* possunt monitoria, seu edicta edere pro rebus, aut scripturis deperditis, seu occultatis, ad finem eas restituendi, aut revelandi, sub excommunicatione majori lata sententia, ipso facto incurrenda, restitutione, vel revelatione non facta intra certum terminum.

2. Ea concedere possunt Vicarius Capituli sede vacante, *Rodrig. tom. 1. cap. 71. n. 6. Diana p. 8. tr. 4. ref. 17.* quia Capitulum sede vacante succedit in jurisdictione ordinaria Episcopi.

3. Generales Religionum, eorum Visitatores, & Provinciales, qui habent auctorita-

tem quasi Episcopalem: item Abbates Benedictini, & similes Prælati, qui solam sunt Generali subiecti: quia pro Episcopis habentur. *Innoc. ex cap. 1. de Cleric. peragranant.* Non tamen Priors, Guardiani, & similes Superiores locales, qui alios Superiores majores habent subitus Generalem. *Tancr. tom. 5. tr. 4. g. 2. n. 1.*

Ad eoque Superiori locali, v. gr. Prior, Guardianus, &c. si monitorium ad finem revelationis pro rebus deperditis, aut substractis edat, invalidè edit, quia in hac re non est iudex competens, ob Decr. Concil. Trid. *modò sub num. 5.* adducendum, quod licet non excludat Prælatos Regulares auctoritatem quasi Episcopalem habentes, uti sunt Provinciales, qui quidem jurisdictionem habent supra totam Provinciam, Confectiones, dimissiones, abolutiones, dispensationes, &c. suis subditis concedendo, quæ munita soli Episcopi præstare valent, excludit tamen Superiores locales; quoniam certum est, eos non habere auctoritatem quasi Episcopalem.

Eos tamen posse monitoria edere in suis